25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6976 — 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1908 — ՇԱԲԱԹ — 3 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1326 — 26 Decembre 1908 25me année N 6976

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.ռ.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՍԱՍՈՒՆԻ ՌԱԶՄԱԼԵՌՆԵՐԷՆ

ՖՐՈՒՖՐՈՒ ՔԱՐ

ԱՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆԻՆ

Աս ամպերը վար իջնելով մէկէն այդտե՛ղ քարացան,
Ինկաւ այսպէս մաս մը վերէն աննզօրէն դէպ երկիր,
Հոդ Փէտային կոխեց ինչպէս առիւծները Թնծկանայն
Եւ իր բաշին՝ քամին բերաւ վեց աղաղա՛կ ազդագիր:

Վե՛ց աղաղակ, վեց նշանգի դարամրափ վայգա՛ւժն էր,
Որ Ֆրուֆրուն հետ կը փքար իբրեւ պայթո՛ղ հրանիւթ,
Եւ սրտերը իբրեւ վառօդ, իրենց ընտրած ժեռ ծերպեր
Կը թքնէին բոց մազձերնին բարձունքներէն կրանիթ:

Իբրեւ Սինա, ուր Մովսէս մը գողցաւ Օրէնքն Նահվէէն,
Հոդ, Ջալուշ մը, ժայռէ ըմբիշ, կ'ըղձար Ըմբիշէն երկնի
Խլել խոստում մը վերջնական, և այդ յոյսով շատ ատեն՝
Կ'ուզէր ձեռքով բռնել լուսնին սկաւառա՛կը հուրի...:

Կարմրամոխիր վէրք մ'էր լուսինը Ֆրուֆրուն գանկացեց,
Կամ ոստայն մը, դրժած իրեն խոստումները երկրացի,
Կը թաղուէր մերթ, պռնկացած՝ ծոցն ամպերուն սեւ, անցից,
Հանըմին պէս որ սեւադէմ ԻՇԽԱՆԻՆ քո՛վ կը պրծի:

Դուն Սա՛ր Ֆրուֆրուդ վիմածին, քամիներն են որ տուին
Այդ անունըդ վայրենագեղ, ո՛ զաւակըդ Անտաքի,
Դուք երկուքնիդ նախաւէկայ քարածաղիկնե՛ր երկրին,
Որոնց բոյրէն կշտացած չէ՛ն դեռ Հայերը լեռնորդի:

Նախճաղա՛նը բացէք և թող Ջալուշն իր ա՛չքը բանայ,
Գաղափա՛րը թող մերկացուի ինչպէս սո՛ւրը՝ պատեանէն,
Հրացանին բլթակն եթէ չարժիլ ուզուի անխընայ,
Վար կը դրուի խաչն իսկ պահ մը իր կրանիթ աջ ձեռքէն:

Բարայծա՛մ մը վազէ և թող քամին այդտե՛ղ սարսափ,
Եղնիկն ալ լոյս — եղջիւր դողնայ այգէն, և ան արթննայ,
Ու Ֆրուֆրոյ թող հագնի ձիւն՝ որ արեւով ծիրանի,
Եւ զօր երկնի կ'երկնցընէ կռուողն իբրեւ նախընծայ:

Գէթ ծխան մը ծխար իրեն կտուրներէ՛ն պապենի,
Միայն հիւղ մը որ գտաւ ան, այդ ալ բո՛յնն էր տրծիւին,
Որ կը սպասէր Ֆրուֆրուն հետ իր գալուստին ասպետի,
Մինչ հոդ, բոյնին պէս ուրիշներ հեւքն ունէին Հայ կուրծքին:

Ղարիպ Թուշունն երբ իր բոյնը ուրիշ տեղ մը կը տանէր,
Թռած ատեն անոր գլխուն վրայ բոյնն իր ձգեց մեղմ,
Փոխարկուեցաւ բոյնն այդ օրէն արաղչի մը անտէր
Որով պճնեց Ջալուշն իրեն գլուխն ըմբոստ, ցայգազեղմ:

Այդ բարձունքէն անցան հարկաւ առիւծներն՝ հի՛ն Միացորդ,
Առիւծազօր Սերոբին պէս Անդրանիկն ալ՝ չանթընկէց,
Մարտայարոյց Ջալուշին պէս Արաբօն ալ՝ սէ՛գ անցորդ,
Հօնկէ անցան և Հրայրը և Գուրգէ՛նը արդնընկէց:

Եւ անոնք որ կը մարտնչին բարձունքներու վրայ սեպ՝
Դրացի են հոգւով հարկաւ աշխարհի մը անդենի,
Եւ անոնք որ կը մարտնչին դաշտերու վրայ տարադէպ՝
Դրացի են սրտով հարկաւ կտուրներո՛ւն պապենի:

Բարձունք ըլլայ թէ երկնաբերձ կամ թէ դաշտ մը համադոյն
Հոդ, կռիւը չիջնար երբեք իր բարձունքէ՛ն գերակայ,
Ֆրուֆրուէն մինչ Սըլուս դաշտը անմահութիւնն է միշտ նոյն,
Հոդ կը նիրհեն Սուրբ վախճաններ. — Թերմօպիլէ՛, Կիլիատրա՛:

Կը թաւալի սէգ Ֆրուֆրուէն անդին գետը՝ լո՛յծ գօտի,
Որ արտասուել կը սկսի երբ վերէն իյնա՛յ Փէտային,
Բնութիւնը գետ մը դրաւ բարձունքին ոտքն անմարդի
Զի Փէտային իր մահուան մօտ պէտք ունէր այդ լացողին:

«Անցորդ գնա՛...». Սպարտական աղաղակն այս բարկաճայթ
Սէգ Ֆրուֆրուն անձաւներէն դեռ կ'որոտա՛յ համաչափ,
«Միսը քեզի, ոսկո՛րն ինծի». Ջալուշին հօրն աղօթքն այդ՝
Առաքելոց վանքին դռնէն կուտայ դէպի լե՛ռ խուճապ:

Կալբիսանկարն իր բարձրութեան մէջ պակուցիչ ու անեղ
Չէ ունեցած յաղթ Ֆրուֆրուէն բարձրութիւննե՛րն այգաբեր,
Ու Դանդէսը չէ ունեցած իր սրբութեան մէջ զօրեղ
Եփրատի մը կոյս զոհերը՝ քերթուածներու պէս անմեռ:

Այդ Ֆրուֆրուէն անցան կարգաւ առիւծներն՝ հի՛ն Միացորդ,
Առիւծազօր Սերոբին պէս Անդրանիկն ալ չանթընկէց,
Մարտայարոյց Ջալուշին պէս Արաբօն ալ՝ սէ՛գ անցորդ,
Հօնկէ անցան և Հրայրը և Գուրգէ՛նը արդնընկէց:

ԼԵՒՈՆ ԽԵՉԱՃԵԱՆ

ԽՕՍՈՒՐՈՒՏՈՒՔ

Կրօնական ժողովը իր վերջն տուեր է:

Այսուհետեւ մեր եկեղեցիներուն մէջ պատարագը եռաձայն երգեցողութեամբ կատարել բոլորովին արգիլեալ է:

Կ'երեւայ թէ վերէն լուր եկած է իրենց թէ Աստուած Պապան ալա turca միւզիքէն կ'ախորժի միայն և թէ այլեւս ականջ չպիտի դնէ մեր աղօթքներուն, եթէ երեք կամ չորս ձայնով երգուած ըլլալուն համար:

Մինակ այս պարագան կրնար արդարացնել ատանկ անհեթեթ, ատանկ stupide որոշում մը:

Որովհետեւ Պապականներուն, Բողոքականներուն և Յոյներուն Աստուածը երբեք չէ բողոքած թէ իր հաւատացեալները à grand orchestre կը փառաբանեն իր անունը, կը սկսիմ կասկածիլ թէ մեր Աստուածը միեւնոյնը չէ և կամ Հայերուն համար ալ զատ Աստուած մը կայ, ինչպէս իրենց յատուկ Աստուածը ունին... Առնավուտները:

Սեւ վերարկուով այդ մարդիկը, որ շաբաթը անգամ մը նիստ կ'ընեն Պատրիարքարանին մէջ, աւելի փայլուն ապացոյց մը չէին կրնար տալ իրենց տգիտութեան և իրենց յետամնաց զգացումներուն:

Մինչեւ երբ գերիները պիտի ըլլանք մենք անոնց տգէտ կամայականութեան:

Կը ներեն որ Թաքսիմ պարտէզի սաճարին մէջ, սատկ ուրիշ քանցոնները, և դուրս կը վանեն անկէ երաժշտութիւնը, որ իրենց վեղարէն ալ սուրբ է, իրենց հոգիէն ալ:

Ո՞վ ըսաւ իրենց թէ ես աւելի ջերմեռանդութեամբ կ'աղօթեմ երբ տիրացուին մէկը շարգի կը կարդայ և նուազ հաւատացեալ կ'ըլլամ երբ ներդաշնակ երգեցողութիւն մըն է որ տեղի կ'ունենայ:

Թող հին գիրքեր չբանան ինծի, Մաշտոցը չխառնչտկեն, մոգուցած սուրբեր չկանչեն վար, ապացուցանելու համար թէ մեր եկեղեցին ոգւոյն համապատասխան չէ եռաձայնը և կը վիրաւորենք կոր Քրիստոսի ականջները երգեհոնով:

Ատանկ բան չկայ, աղէկ գիտեմ, որովհետեւ իրենց պաշտած Աստուածը իմս ալ է և իմ կրօնքս աւելի զօրաւոր է իրենց կրօնքէն որովհետեւ... սատկ չեմ վաստկիր անկէ, ինչպէս ուրիշներէ աւելի ազգասէր եմ ես, որովհետեւ ազգասիրութեամբ չեմ ապրիր:

Նարեկացին սանկ է ըսեր և կամ Շնորհալին նանկ, այս փաստաբանութիւնը պառաւ կնիկները միայն կրնայ épater ընել և մէկ մըն ալ... ղանչական տիրացուներուն աշխարհը:

Երաժշտութեան, քաղցրալուր երաժշտութեան, եռաձայնին դէմ մաքառողները են, որովհետեւ երգը չսիրողները չար կ'ըլլան, իրենցմէ աւելի խելացի մը ըսած է ասիկա:

Ինչե՞ն գիտեն որ Լուսաւորիչ Հայրը եթէ այս դարուս մէջ աշխարհք եկած ըլլար, չպիտի պահանջէր որ քառաձայնով և երգեհոնով կատարենք մեր ժամերգութիւնները:

Եթէ իր ատենը այդ բանը չըրաւ, պատճառը այն է որ այն ատենուան Հայերը Ճաղարայով մը կրնային յուզուիլ, մինչդեռ այսօր քառաձայնը հազիւ բաւական է:

Ես՝ իմ անձնական փորձառութեամբս գիտեմ թէ Իզմիր եղած ատենս ամէն կիրակի ժամ կ'երթայի, որովհետեւ Զիլինկիրեան եռաձայն երգել կուտար պատարագը:

Հիմա ոտք չեմ կոխեր կոր եկեղեցին որովհետեւ միաձայնը, ղանչականը ne me dit absolument rien և խորթ կուգայ կոր նըբացած ականջներուս:

Ամէն Հայ ալ իմ կոչիս կը կրէ և յանցանքը քաղաքակրթութեան, զարգացումին և ճաշակներունն է եթէ առաջուան պէս խմբովին չենք միացած և չենք կրնար կոր չորանակել կիկոներուն սարունդը:

Սամաթիային անկիւնէն, Խասգիւղի խորերէն, Ակիւտարի բարձունքէն և Գումգափուի դուրսէն Պատրիարքարանի մէջ ժողովուած մեր տէր պապաները մեր հայր սուրբները և մեր սրբազան հայրերը, իրաւունք չունին յառաջդիմութեան ժամացոյցին սլաքները ետ քշել տալ իրենց ձեռքով և արգելք ըլլալ մեր մշակուած զգացումներուն և ճաշակին բարձրացման:

Աւանդութիւնները թո՛ղ աչքս չի խօթեն որովհետեւ ես ալ իրենց կրնամ տանանկ եկեղեցական օրէնքներ ցոյց տալ որոնց վրայ իրենք կը նստին կոր:

Քրիստոս կնիկներուն չէր մօտենար. Լուսաւորիչ քօլար շապիկ չէր հագնէր, Նարեկացին քէհրիպար ծխափող չէր ունենար գրպանը և Շնորհալին օ տը քօլօնյ չէր քսուէր:

Եթէ ժամանակները փոխուեցան, մեր երգեցողութիւններու եղանակն ալ փոխուած է:

Երկու երկու ալ չորսի պէս պարզ է ասիկա և չեմ տեսներ կոր իրենց մէջ մէկը որ կարող ըլլայ ինծի ապացուցանել թէ եռաձայնը սրբապղծութիւն մըն է մեր եկեղեցիներուն մէջ:

Եթէ Օրմանեանի ընդունած և արտօնած մէկ բանը ըլլալուն համար է որ աքսորեն կոր մեր եկեղեցիներէն եռաձայնը, թո՛ղ քաջութիւնը ունենան խոստովանելու, ես ալ այն ատեն պիտի ըսեմ իրենց թէ պէտք է ետ կենամ ժամուց ատնելէ որովհետեւ Օրմանեանն ալ այդ մեղքը կը գործէր:

Ինչ կ'ուզեն թող ըսեն, պէտք է որ եռաձայնը մուտ գտնէ մեր մէջ, եթէ չեն ուզեր որ եկեղեցիէն մենք դուրս ելլանք:

Ց. ԱԼՓԻԱՐ

ՄԱՔՈՒՐ ԴԷՄՔԵՐ

Յուլիսի 30րդ. օրը աւստրիական շոգենաւին մէջ՝ հետերնիս ունէինք Սեբաստիոյ կուսակալը, Ռէշիտ բաշա: Ան Պոլիս կը դառնար ներքին գործոց նախարարի պաշտօնով, մենք տուն՝ մեր բանտարկուած ազատութիւնը վերստին գտած:

Այդ անձնաւորութեան մասին ստէպ լաւ լուրեր ստացած էինք Գասթէմունիի մէջ, որ իբրեւ թէ անջատուած կէտ մը աշխարհի վրայ, անգամ մը միայն ցնցեց իր գլուխը՝ հին մեղքեր թօթափելու համար: Մեր առած լուրերը կը հաստատէին թէ Ռէշիտ բաշա հին վարչութեան ատեն, հին ոճիրներու և արիւնի շրջանին մէջ, Սեբաստիան կը կառավարէր նոր ոճով մը, ջնջելով լրտեսութիւնը, ջնջելով աւազակութիւնը, ջնջելով աւարառութիւնը: Ամփոփ մանրամասնութիւններ կան որոնք յաւիտեան պատիւը պիտի ըլլան Ռէշիտ բաշային, և Հայերը երբեք չպիտի մոռնան այդ անկախ ոգին և ուժեղ ձեռքը որ նահանգը կառավարեց արդարութեան ողջախոհ սկզբունքով, առանց ազդուելու ժամանակին չարահնար սադրանքներէն, առանց նայելու բարձրագոյն վարձատրութեանց որոնք ահիր կը պակէին:

Մենք ամէնքս ալ համակրանքով կը նայէինք իրեն շոգենաւին մէջ, և հիմա, երբ քաշուած է ան հրապարակային գործունէութենէ, համակրանքով կը գրեմ այս քանի մը տողերը:

Համակրանքով պիտի յիշեմ ուրիշ դէմք մը, Նազըմ բաշա, ո՛չ այն Նազըմը որ մեր արիւններուն առաջին շրջանը բացաւ, այլ ան որ Կարինէն Գասթէմունի եկաւ իբրեւ կուսակալ ու մէկուկէս տարիէն ետքը վրկուեցաւ Միջագետք, իբրեւ քննիչ երեք կուսակալութեանց:

Իրմէ առաջ ունեցած էինք Էնիս բաշա: Ասոր համար կ'ըսէին թէ գէշ մարդ չէ, բայց հոգիով մարմինով Պալատին կապուած, միայն անոր համար հլու կամարար մըն էր. կաշառակերութիւն, հէվալէներու գանձում երկիրը հասուցին անտանելի դրութեան, մինչեւ որ Գասթամօնի, հոգին բերանը հասած, կազմակերպեց իր առաջին ցոյցը՝ մէկ բոպէի մէջ տիրանալով հեռագրատան, Թղթատան: Անցաւ մեքենային գլուխը, և սկըսաւ ուղղակի բանակցիլ իր կրած տառապանքներու մասին: Բայց երբ ցոյց կ'ըսեմ, թեթեւ բան մը չկարծէք. ժողովուրդը, համախորհուրդ, կանխաւ պատրաստուած, ուխտադիր էր ամէն տեսակ պատասխանատուութեանց. դաշոյն ատրճանակ, երկաթագործի գործիքներ, մսագործի դանակներ, ո՛չ մէկ բան կը պակսէր: Ու գիտնալ պէտք է որ Գասթամօնցին, շա՛տ հեզիկ հասարակաբար, երբ պատճառ ունեցաւ, կատաղի է, մոլեգին է իր թափը և մէկ բոպէի մէջ կը վազէ մինչեւ արիւն:

Տեղական կառավարութիւնը սարսափահար միաց. նոյն գիշեր ինկաւ Էնիս փաշա. ինկան, անոր հետ, իր բոլոր մարդիկն ալ: Երկիրը խաղաղեցաւ նոյն գիշեր. ու հետեւեալ օրուընէ սկսեալ, նոր կեանք մը: Յաջողութիւնը զարթօնք մը եղաւ. խալամ մսագործը, դէմքը մրոտ երկաթագործը որ մինչեւ այն ատեն սոսկ համակերպող մըն էր ամէն տեսակ անիրաւութեանց, զրկանքի, ըմբռնեց թէ ինքն ալ ուժ մըն է, ի հարկին վար կը նետէ իր չուզած կեղեքիչները:

Քանի մը ամիսէն ետքը հեռագիր մը ծանոյց թէ Կարնոյ կուսակալը ոտք դրած է Ինէպոլ: Իրմէ առաջ տեղեկութիւն ունէինք թէ լուսամիտ անձնաւորութիւն մըն է. իսլամի ու քրիստոնէի մէջ խտիր չի դներ. ինքը իբրեւ օրէնսգէտ, օրէնքի տակ կը պաշտօնավարէ:

Գասթամօնի մեծ ոգեւորութեամբ ընդունեց նոր կուսակալը, համակրելի դէմք մը, իրեն հետ ունենալով համակրելի հետեւորդներ: Առաջին հարուածով զարկաւ ճուռնալըներու. ետ դարձուց իրենց զըրկուած նուէրները, և թոյլ տուաւ որ երկիրը ապրի օրինակա՛ն ազատութեան մէջ: Խեղճ աքսորականներս որ մինչեւ այն ատենը կարծուած էինք երկրին վնասակար տարրեր, լայն շունչ առինք, յարաբերութիւններ սկսանք իրարու հետ. ու մեզմէ շատեր, կարող մարդիկ, պաշտօններու դրուեցան իրենց ընդունակութիւնով ու կարողութիւնովը օգտակար ըլլալու իրենց գտնուած տեղին: Ոստիկանութիւնը և ճուռնալները որ անհրաժեշտ նկատուած էին մինչեւ այդ բոպէն, անպէտ դարձան այնուհետեւ:

Խաղաղ էր երկիրը. խաղաղեցաւ ազգամիջութիւնը. սիրելութիւն մը սկսաւ ամէն տարրերու մէջ. խտրականութեան ձայնը չլսուեցաւ երբեք. և կառավարութեան գործերը սկսան քալել մեքենական ճշդութեամբ:

Ի՞նչ ըրաւ Նազըմ փաշա, ես չգիտեմ. միայն յայտնապէս կ'ըսուէր թէ հմայեց երկիրը, իր բարոյական ազդեցութիւնը, անձայն, անշշուկ, այնպէս զգալի եղաւ որ իր շրջանի մէջ դաշոյնը դադրեցաւ եղեռնաւոր խաղեր խաղալու: Դատարանի վկայութիւնով հաստատուած է այդ բանը:

Երբ դաշո՛յն կ'ըսեմ, գիտնալ պէտք է որ Գասթամօնի նահանգին մէջ տարբեր բան մըն է. սպանութիւնները լոկ մահացութիւններ չեն, այլ զարհուրելի խաղեր, աներեւակայելի ձեւերով մէջտեղ եկած. լսելն անգամ անտանելի է:

Ու Նազըմ փաշա հմայած էր դաշոյնն ալ:

Երբ Սահմանադրութեան շնորհիւ Պոլիս դարձած էինք, աքսորականներուս առաջին գործը եղաւ հեռագրով երախտագիտութիւն յայտնել իրեն: Կը խոստովանիմ թէ անո՛ւշ պարտականութիւն մըն էր որ կատարեցինք:

Համակրանքի արժանի ուրիշ անձնաւորութիւն մըն է Մէհմէտ Կալիպ պէյ: Աքսորանքիս առաջին տարին՝ կուսակալի օգնական էր: Բախտը այնպէս բերաւ որ դրացի ըլլայինք: Այդ երկու պարագաները հետզհետէ ա՛յնքան ընտելացուցին մեզ իրարու որ այդ գերազանցօրէն ազնիւ անձնաւորութիւնը սկսաւ սրտով վարուիլ մեզի հետ: Ցո՛ւրտ առտու մը, իր ծառային ձեռքովը, ստացայ նամակի սպիտակ թանձր ծրար մը: Երկու ոսկի: Զհամարձակեցայ ետ դարձնել նոյն օրը, սպասելով յարմարագոյն առիթի մը:

Անցաւ երկու տարի: Իր հրաժեշտի օրն էր. Գասթամօնի խռնած էր վերջին անգամ տեսնել իր կուսակալի օգնականը որ կուսակալէ մը աւելի կուսակալ էր իր վարչական ձիրքերովը, իր ունեցած կարողութիւններովը: Տանը առջեւ, փողոցին մէջ, բակը, սենեակներուն մէջ անհագին մարդակոյտ: Ես վեր վազեցի, ու բարեբախտաբար առանձինն գտայ:

—Ուրախ եմ, ըսի, որ կը մեկնիք, որովհետեւ դուք արժանի էք աւելի լաւ ու աւելի բարձր պաշտօններու մէջ գտնուելու, միեւնոյն ատեն տխուր եմ որ պիտի զրկուինք Ձեզմէ:

—Սրտանց կը փափաքիմ որ նպաստաւոր պայմաններու մէջ գտնենք զիրար:

—Անկեղծօրէն կ'ըսեմ, պէյ, առաջին անգամն է որ Թուրք մը սիրած եմ. դուք էք այդ Թուրքն ալ, պատիւ կը սեպեմ ըսելու թէ բոլոր հոգիովս կը սիրեմ:

—Գիտեմ, գիտեմ, շա՛տ շնորհակալ եմ:

Այս խօսակցութեան ատեն թուղթի մէջ ծրարուած երկու ոսկին երկարեցի իրեն՝ խնդրելով որ ներողամիտ ըլլայ պարտքս այնքան ուշացնելուս:

Ինքը, վրդովուած իսկոյն, ու քիչ մըն ալ ետ ետ ընկրկած.

—Կ'աղաչեմ, կ'ըսէ, պիտի խնդրէի որ չամչցնէիք զիս, իբրեւ թէ ձեզի մեծ բան մը ըրած ըլլայի:

—Ոչ, կը խոստանամ երախտա-

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(85)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

ԺԱ.

"ԵՐԿՈՒ ՉԱՐԵԱՑ ՓՈՔՐԱԳՈՅՆԸ,"

Այդ բերդն էր ապաւինած և ինքը՝ հայոց Թագուհին: Ապագան նրան խիստ մթին գոյներով էր երեւում, և նրա զգայուն սիրտը ալեկոծվում էր նոյնպէս մթին տարակուսանքներով: Այդ մտատանջութիւնների մէջ հասաւ նա իւր բնակարանը, ցած իջաւ ձիուց և ներս մտաւ: Նրան հանդիպեց դեռ չը քնած կինը, որ անհամբերութեամբ սպասում էր ամուսնին:

—Ինչու այդքան ուշացար,—հարցրեց նա ուրախութեամբ ընդառաջ վազելով:

—Դու գիտես, սիրելիս, երբ մարդ Փառանձեմի ձեռքն է ընկնում, հեշտութեամբ չէ կարող ազատուել,—պատասխանեց սպարապետը գրկելով նրան:

Տիկինը ժպտաց:

Երկու օրից յետոյ, սպարապետը փառաւոր պատրաստութիւններով և ստուար, ազատագունդ համհարզներով ճանապարհ ընկաւ դէպի Բիւզանդիոն:

Նա ընդունեց թագուհու առաջարկութիւնը և գնաց: Բայց թագուհին սխալվեց...

ԺԲ.

ՀԱՅՐ ՄԱՐԴՊԵՏԸ

«Եւ եղեւ յետ չորեքտասաներորդ ամսեանն հարուածոց՝ որ յԱստուծոյ հասին ի վերայ զաղքականին բերդնորդացն, զի մահ անկաւ ի վերայ նոցա՝ որք ի բերդին էին, զի ի Տեառնէ հասին պատուհասք... Յանկարծակի ի միում ժամու հարիւր այր, եւ ի միւսում երկերիւր, եւ էր՝ զի հինգ հարիւր այր մեռան... Յորժամ սկսան զամիս մի ոչ երկարեաց՝ զի սատակեցան առ հասարակ՝ զի էին արք իբրեւ մետասան հազար, եւ կանայք իբրեւ վեց հազար...

«Բայց մնաց ի բերդին Փառանձեմ տիկին, երկու նաժշտօք: Ապա եկն եմուտ զայս ի ներս ի բերդն Հայր մարդպետ ներքինին, եւ բռնաբարեաց զտիկինն մեծապէս... Եղ զաղտուկ, եւ փախեաւ... Եւ եկին (զօրականք Պարսից) կալան զտիկինն, եւ իջուցին ի բերդէն: Ելանէին ի բերդն ի վեր... գերէին զգանձս թագաւորին Հայոց, որ կային ի բերդին... Զինն տիւ եւ զինն գիշեր համակ իջուցին զօր զտին յԱրտագերսն բերդին, եանդերձ տիկնաւն խաղացուցին (ի Պարս):

Փաւստոս:

Մուշեղ Մամիկոնեանի Բիւզանդիոն գնալուց յետոյ, Թագուհին կարգադրեց, որ իւր մօտ գտնուած իշխաններից նրանք, որ գաւառատէրներ և բերդատէրներ էին, գնային իրանց երկիրը պահպանելու, իսկ իւր մօտ թողեց միայն արքունական ազատագունդ զօրքերին և իւր սպասնիկներին: Մեկնեցան բերդից Սահակ Պարթեւ Մեսրոպ Տարօնեցու հետ, մեկնեցաւ և Ռշտունեաց օրիորդը, Աշխէնը, իւր հետ տանելով իւր քաջ լեռնականներին: Իսկ սպարապետը իւր ընտանիքը տեղափոխեց Մամիկոնեանների սեպհական բերդը՝ Երախանի, որ գտնվում էր Տայոց երկրի անտառապատ լեռների մէջ:

Սպարապետի նախագուշակութիւնները կատարուեցան: Շատ չանցաւ, Մերուժան Արծրունին պարսկական զօրքերով եկաւ և պաշարեց Արտագերսը: Թագուհին այն աստիճան արհամարհանքով էր նայում այդ պաշարման վրայ, որ ամեն անգամ, երբ Մերուժանի պատգամաւորները ներկայանում էին նրան, առաջարկելով, թէ Մերուժանը ամենայն յօժարութեամբ պատրաստ կը լինի թողնել պաշարումը և հեռանալ, եթէ Որմիզդուխտին նրան կը յանձնեն,—բայց պատգամաւորները միշտ տանում էին թագուհու խիստ պատասխանները: Կատաղած Մերուժանը աւելի եւս սաստկացնում էր պաշարումը, կտրելով բերդի հաղորդակցութիւնը ամեն կողմից, և աշխատելով, եթէ զէնքի ուժով անհնար կը լինի գրաւել, գոնէ սովով ստիպել նրանց անձնատուր լինելու:

Բայց բերդը յամառութեամբ կանգնած էր իւր անսասան ապառաժների վրայ, և առ ոչինչ էր համարում թշնամու սպառնալիքները:

Երբ Մերուժանը օր ըստ օրէ ամրացնում էր պաշարումը, մի և նոյն ժամանակ, Վահան Մամիկոնեանը իւր հրամանի ներքոյ եղած պարսկական միւս զօրքերով փակել էր բոլոր ճանապարհները, որպէս զի թոյլ չը տայ, որ Հայոց նախարարները պաշարեալներին օգնութեան հասնեն և Մերուժանի զօրքերը ցրուեն բերդի շրջակայքից:

Բայց թագուհին դրսից օգնութեան անգամ չէր սպասում: Նա սպասում էր միայն իւր որդուն—Պապին: Մի ամիս եւս, երկու ամիս եւս, և գուցէ շատ ամիսներ նա կարող էր ընդդիմանալ, մինչեւ կը յայտնուէր բղձալի որդին եւ իւր հետ կը բերէր հռովմէական լէգէօնները...

Բայց Բիւզանդիայում գործերը դեռ յապաղման մէջ էին: Հայոց պատգամաւորները, ժամանելով այնտեղ, նորընտիր կայսրին իւր մայրաքաղաքում չը գտան: Նա զբաղուած էր գոթաց պատերազմներով: Այդ պատերազմները, իբրեւ մի աղէտալի ժառանգութիւն, մնացել էին նրա նախորդից, Վաղէսից:

Վաղէսի վերջին օրերում, գազանաբարոյ գոթերը, անհագին բազմութեամբ դուրս գալով իրանց մթին լեռներից, հեղեղեցին կայսրութեան ընդարձակ գաւառները եւ հասան մինչեւ Բիւզանդիոնի պարիսպները: Վաղէսը կռուեց քաջութեամբ և ընկաւ քաջութեամբ: Պատերազմի դաշտից նրան վիրաւորուած տարան մի գիւղական խրճիթ: Թշնամին այրեց խրճիթը, նրա մէջ այրուեցաւ և դժբախտ կայսրը:

Երբ նրա մահից յետոյ, Սիրմիոնում Թէոդոսը ընդունեց Գրատիանոսի ձեռքից կայսերական ծիրանին,—նորընտիր կայսրին վիճակուեցաւ մի շատ դժուար գործ՝ նախ մաքրել երկիրը կիսավայրենի գոթերից և ապա գնալ Բիւզանդիոն՝ ժառանգելու իրան հասած գահը: Ամբողջ ինն ամիս տեւեց, մինչեւ կարողացաւ նա խաղացնել գոթերին, և ամբողջ ինն ամիս հայոց պատգամաւորները սպասում էին, մինչեւ վերադարձաւ նա իւր մայրաքաղաքը:

Թէեւ Մուշեղ Մամիկոնեանը եւ իւր հետ եղած աւագանին խիստ փառաւոր ընդունելութեան արժանացան Թէոդոսից, բայց դարձեալ նրանց խնդիրքը երկար մնաց անկատար, որովհետեւ նորընտիր կայսրը այն աստիճան խառնուած էր իւր ներքին գործերով, որ ամենեւին ժամանակ չունէր արտաքին քաղաքականութեամբ զբաղուելու, մանաւանդ հայոց գործով, որ պիտի յարուցանէր նրա դէմ, անտարակոյս, մի նոր պատերազմ, այն եւս պարսկական ծանր պատերազմ: Այդ էր պատճառը, որ նա միշտ յետաձգում էր հայոց պատգամաւորների գործը:

Նրա նախորդը, հալածասէր Վաղէսը, ուրիշ շատ հոգսերի հետ՝ թողել էր նրան և կրօնական մեծ խնդիրը, որ այդ ժամանակ հռովմէական ամբողջ կայսրութիւնը ալեկոծման մէջ էր պահել: Թէոդոսը պէտք է վերադարձնէր Վաղէսի աքսորած բարձրաստիճան հոգեւորականներին, և պէտք է կռուէր բազմաթիւ աղանդների դէմ, որոնք Վաղէսի պաշտպանութեամբ սաստիկ աճել և զօրացել էին: Մայրաքաղաքում անդադար ժողովներ էին կազմվում, որոնց երբեմն ինքը կայսրը անձամբ ներկայ էր գտնըվում:

Երբ այստեղ զբաղուած էին կրօնական ապարդիւն վիճաբանութիւններով, այնտեղ, Հայաստանում, Մերուժան Արծրունին աւելի և աւելի սաստկացնում էր Արտագերսի պաշարումը: Իսկ հայոց թագուհին մեծ անհամբերութեամբ սպասում էր իւր որդուն և կայսրի լէգէօններին...

Կայսրի խոստմունքների համեմատ, Բիւզանդիայից ստէպ սուրհանդակներ էին ուղարկվում, որոնք գալիս էին և, բերդի գաղտնի անցքերով մտնելով, ներկայանում էին թագուհուն, և միշտ միեւնոյն լուրերն էին բերում, թէ «մի փոքր եւս սպասիր, մի փոքր եւս դիմացիր, և ահա՛ կը գայ քո որդին, իւր հետ բերելով հռովմէական զօրութիւններ»...

(Շարունակելի)

պարտ ըլլալ ձեզի, այլ ոչ պարտական։

—Ինչո՞ւ պարտական. այդ գումարով կը վճարէք այն նամակները, որոնցմով պիտի հաճիք ինծի լուր տալ այսուհետեւ ձեր ու ձերիններուն ողջութեանը մասին։

Հոս զինաթափ եղայ. և գրկախառն հրաժեշտով մը զատուեցանք իրարմէ։

Քիչ յետոյ, նոյն պաշտօնով հասած էր Գաղատիա։

Որբ տղայ մը, Մարզուանի գոլէճը նախակրթական ընթացքը աւարտած, փակ գտեր էր իր առջեւ անոր դուռները։ Դըկուեցաւ Կեսարիա։ Տրդատ եպ. յանձն չէր առած ընդունիլ զայն վանքին մէջ։ Ետ դարձաւ։ Կուգար կ'երթար ինծի, կը խօսէր. իր ուսանելու փափաքները անյագ էին։ Ձեռքէս բան մը չէր գար։

Զգիտեմ ինչպէս յիշեցուց ինծի Պարտիզակի բարձրագոյն դպրոցը։ Իրաւ ալ յարմար էր իրեն ու միակ միջոցը անգլիերէնով սկսած դպրոցական կեանքը անգլիերէնով աւարտելու։ Ի՞նչ ընել։ Միակ ճամբայ մը ունէի. գրել Նիկոմիդիոյ Առաջնորդին և խնդրել որ տեղաւորէ այդ որբը Մըսըր Չէմպըրսի հաստատութեանը մէջ։ Ատիկա լաւ. ուրիշ դժուարութիւն մըն էր երթալիք ճամբան. ծովի վրայով, Պոլիսէն Պարտիզակ. ատիկա ներելի չէր։ Կը մնար ցամաքի ճամբով մինչեւ Գաղատիա, անկէ անդին ալ շոգեկառքով։ Հոն ալ դժուարութիւն կար. գուցէ ետ դարձնէին խեղճը։

Օգոստոս ամիսն էր. պէտք էր փութալ։ Գրեցի երկու նամակ. մէկը Ստեփաննոս Սրբազանի՝ խնդրելով որ ընդունի այդ պատանին իբրեւ յիշատակ մը աքսորավայրէս, ու գրեցի միեւնոյն ատեն Սերիլ պէյին՝ պէտք եղած օժանդակութիւնը ընելու այդ դպրոցականին եթէ դժուարութեան հանդիպի։

Այդ նամակներով ու աղքատիկ պատանիի մը ծախքովը ճամբու դրինք։ Գաղատիոյ մէջ, ինչպէս գուշակած էինք, ոստիկանութիւնը 100 դահեկան կ'ուզէ հայ պանդոկապետին միջնորդութեամբը, հակառակ պարագային՝ դէպ ի Իսթամպոլ։ Պատանին շատ կ'աղաչէ թէ ինքը հազիւ ճամբու ծախք մը ունի։ Ո՞վ կը լսէ։ Հետեւեալ օրը նամակովս կ'երթայ Մէհմէտ Կալիպ պէյին. գիրս մատուցանած թէ ոչ, կը կոչուի իր ներկայութեանը, ուր եղելութիւնը պատմելով կը գտնէ պէտք եղած պաշտպանութիւնը անմիջապէս։ Երբ պատանին, մեկնելէն քանի մը ժամ առաջ, կ'երթայ շնորհակալութիւն յայտնելու, կ'ընդունի դրամական նուէր մըն ալ սա անուշ խօսքերով, թէ շոգեկառքին մէջ պտուղի դրամ կ'ըլլայ և կը զբօսնուս ճամբորդութեանդ մենութեանը մէջ։

Անհամբեր կը սպասէի։ Պարտիզակէն (*) դեռ նամակ չառած, պէյը կը գրէր արդէն թէ տեսած էր պատանին, նամակս ստացած ու հարկ եղածն ալ հրամայած Պարտիզակ երթալու համար։

Անհունապէս ուրախ էի։

Վեց ամիս ետքը Մէհմէտ Կալիպ պէյ Մանիսայի կառավարիչ անուանուած էր։ Անկէ կը ստանայի սիրուն նամակներ — ուրիշներու ձեռքով սակայն, ո՛չ ուղղակի թղթատարով —։ Հեռաւորութիւնը աւելի սիրելի ըրաւ ինծի այդ անձնաւորութիւնը։

Երբ Իզմիրի պատմական ռումբերուն հարցը մէջտեղ ելաւ, ա՛լ զգուշացայ թղթակցելէ. հայ աքսորականի գիրքս կրնար իրեն փաստակար թարգմանուիլ։ Միեւնոյն ատեն՝ շա՛տ հետաքրքիր էի գիտնալ թէ ի՛նչպէս կը վարուէր, ի՛նչ ընթացք բռնած էր, թէպէտեւ համոզուած էի որ ստորաքարշ մէկը չէր Մէհմէտ Կալիպ պէյ։ Ու երբ Իզմիր հասայ իբրեւ Արեւելքի թղթակից, մեծ Տարագիրը դիմաւորելու, առաջին մտածումս եղաւ ռումբերու հարցին մէջ ճշդել սիրելի պէյիս դիրքը։ Բարեբախտաբար ստացած բոլոր տեղեկութիւններս զանազան աղբիւրներէ՝ ապացուցին որ վեր մնացած էր ան ազնիւ հոգիի մը ունեցած բարձրութեանը մէջ. ո՛չ մէկ Հայ վիրաւորուած էր իրմէն։

Փափաքեցայ ամբողջապէս սորվիլ այդ անձնաւորութիւնը։ Ինքը մեծ հօր մը զաւակն է. ազնուութիւն, մեծանձնութիւն իր հօրենական ժիրքերն են։ Ստուգապէս տեղեկացայ որ մեծ ջարդի ատեն Այ-Ստեֆանոյի մէջ, միակ Թուրքն է որ, իր կնոջը հետ ձեռք ձեռքի, իր դուռները բացած էր անօթի փախստական, վիրաւոր հայերու առջեւ, սփոփած է զանոնք, կերակրած ու խնամարկած 8-10 օր։

Մէհմէտ Կալիպ պէյ միջահասակ, քառասունի մէջ, համակրելի անձնաւորութիւն մըն է Նազըմ Փաշայի պէս։ Գիտէ ֆրանսերէն ու լաւ կը գրէ. գրադէտի կիրթ ճաշակ ունի. քիչ խօսքով, քիչ տողերով կը հասկցնէ շա՛տ բան։ Շինող ու ծաղկեցնող ձեռք ունի. կը գործէ առանց աղմուկի։ Հին վարչութեան մէջ գործելու սկսած թէեւ, բայց իր մեծ հօրը օրինակը, իր յառաջդիմասէր ձգտումները կը հանդիսացնեն զինքը բոլորովին նոր մարդ մը, նոր միտք մը, նոր սիրտ մը ազատ հայրենիքի վերածնութեան համար բաբախուն։

Միայն դժբախտութիւն մը ունի—Միւնիր փաշային քենակալ ըլլալ, կապեր որոնք հիմա տեսակ մը դաւադրութիւն կը համարուին անքննադատ ու միակողմանի միտքերու առջեւ։

Միացնելով հիմա, այս համակրական տողերուս մէջ, երեք անձնաւորութիւններ, Բէքիր փաշա, Նազըմ փաշա ու Մէհմէտ Կալիպ պէյ, սրտի ամէնէն անկեղծ ու ամէնէն անուշ պարտականութիւն մը կատարած ըլլալ կը կարծեմ, և միւս կողմէ ցոյց տալ որ եթէ մէկ կողմէ կը խայտառակին ոճրագործները, ուրիշներու մէջ թաղխուած ճիւաղները, համակրանքով կը նայինք այն մաքուր դէմքերուն որոնք ճառագայթներ էին հրեշտակի թեւերու վրայ վեր բռնուած ընդհանուր ապականութեանց մէջ։

ՀՐԱՆԴ

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Սելանիկէն կը գրեն Աւստրիոյ լրագիրներուն.— «Կ. Պոլսոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դէմ եղած կարծիքներու հոսանքին բաւական նպաստաւոր ազդեցութիւն մը գործած է Սելանիկի Իսլամներուն ընթացքին վրայ։ Պոյքոթաժի նուազելը կը նպաստէ նաեւ այն կէտը թէ հետզհետէ կը հասկցուի որ նոյն շարժումը կրնայ այն տեսակ պատճառներ ունենալ որոնք այնքան հայրենասիրական չըլլան, ինչպէս կը հռչակեն։ Սելանիկի կարգ մը վաճառականներուն մեքենայութիւնները, որոնց շահը կը պահանջէ վնասել փէսի առեւտուրին և նոյն իսկ բռնութեամբ հանրութիւնը հարկադրելու որ գլխարկը գործածէ փէսի տեղ, մեծ դայրոյթ առաջ բերին, երբ բոլորովին յայտնի եղաւ որ այդ առթիւ անհատական ու նիւթական շահեր միայն նկատողութեան կ'առնուին։ Կուսակալը, իսլամներու և հօճաներու թախանձանքին վրայ, ծանուց հանրութեան թէ ամէն ոք ազատ է իր ուզած գլխանոցը գործածելու։ Պաշտօնատարները առաջուան պէս փէս պիտի կրեն։»

ՄԱՐՈՔԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Ֆրանսական պաշտօնական ծանուցագիրը, որ կը վերաբերի Մուլա Հաֆիտի ճանաչմանը՝ իբրեւ վեհապետ Մարոքի, և որ մէկ քանի օր առաջ հաղորդուեցաւ Ալճեզիրասի դաշնագրութիւնը ստորագրող տէրութեանց, բոլոր կառավարութեանց կողմէ համակրական ընդունելութիւն մը գտեր է Բարիզէն առնուած լուրերու նայելով։ Երբ շահագրգռուող դաշնակիցներուն հաւանութիւնը կատարելապէս յայտնուի, տէրութեանց Թանճէրի մէջ ունեցած դիւանագիտական ներկայացուցիչները հաւաքական նամակ մը պիտի ղրկեն Մարոքի վեհապետին՝ Ֆէզի մէջ, ճանչնալով զայն իբրեւ վեհապետ և պարզելով այն պայմանները որոնց ենթակայ է վերոգրեալ ճանաչումը։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վիեննայի թերթերը հետեւեալը կը գրեն միջազգային կացութեան վրայ.— «Եւրոպական լրագիրներուն մէջ դեռ կը շարունակուի այն ենթադրութիւնը թէ դեսպանախորհուրդին գումարման հնարաւորութիւնը վտանգուած է։ Կ'ըսուի թէ Ռուսիա այլ եւս միեւնոյն կարեւորութիւնը չընծայեր դեսպանախորհուրդին։ Այսուհանդերձ այդ ենթադրութեան համար տակաւին լուրջ պատճառներ չկան։ Վիեննայի օսմ. դեսպան Րէֆիք պէյ ծանոյց թէ իր պաշտօնատեղին պիտի ժամանէ այս շաբթու, ինչ որ նշան մը կը համարուի Կ. Պոլսոյ և Վիեննայի միջեւ յարաբերութեանց բարւոքման։ Օսմ. Խորհրդարանին բացման ճառը, զոր տարօրինակ կը գտնէ Բէզտեր Լոյտ, հաւանօրէն ազդեցութիւն մը պիտի չունենայ լաւ տրամադրութեանց վրայ։ Վալոնայի մէջ ցաւալի անկարգութիւններ պատահեր են՝ աւստրիական Լոյտի շոգենաւով ժամանած աւստրիական թղթատարական պայուսակներուն փոխադրութեանը առթիւ։ Կ. Պոլսոյ աւստրիական դեսպան Բալլավիչինի մարքիզը այդ մասին դիտողութիւններ ըրեր է Բ. Դրան։ Կ'ըսուի թէ Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ կատարուած բանակցութեանց առարկան է դրամական հատուցումի մը խնդիրը։ Աւստրիա-Հունգարիա բնաւ պիտի չմասնակցի օսմ. հանրային պարտքին, այլ Պոսնայի և Հէրսէկի հաշւոյն փոխառութիւն մը հրապարակ պիտի հանուի, որպէս զի կարելի ըլլայ հարկ եղած միջոցները ձեռք բերել դրամական հատուցումի մը մասին։»

ԾԵՐԱԿՈՅՏԸ

Ծերակոյտին մէջ երկու յանձնաժողովներ կազմուեցան կայս. ճառին պատասխանը պատրաստելու համար։ Այդ երկու մարմինները երկու պատասխան պատրաստեցին։ Հիմա վերջին լուրի մը նայելով, Նախագահ Սայիտ փաշա վերջնականապէս ինք խմբագրեր է Ծերակոյտին կողմէ կայս. ճառին տրուելիք պատասխանը։ Եէնի Կազէդա կ'ըսէ.— «Կ'ըսուի թէ Սայիտ փաշա, վերջերս իր հետեւած ընթացքին նկատմամբ ազգին կողմէ իր մասին ցոյց տրուած ցասումը անհետացնելու համար, փափաքեր է իր գտնուած դիրքէն այդ կերպով օգտուիլ, որով իր պատրաստած պատասխանին մէջ շատ ազատասէր ցոյց տուած է ինքզինքը»։

—Մեծ-Եպարքոսը յարմար դատած է որ Ծերակոյտին փոխ-նախագահ կարգուի Ահմէտ Մուխթար փաշա։ Այս պարագան կայս. պալատ մատուցուած է։

—Ծերակոյտին մէջ գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրուեցան հինգական անդամներէ բաղկացած ծրագրի ու աղերսագրի յանձնաժողովները, որոնք երկու ամիսը մէկ անգամ պիտի փոխուին Սահմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն։

—Նախկին Ծերակոյտին ու Երեսփ. Ժողովին վերաբերեալ կնքուած մնացուկ մը գտնուած ըլլալով, Ծերակոյտին կողմէ գրուեցաւ Երեսփ. Ժողովին որ երկու ժողովներուն կողմէ կազմուած մասնախումբ մը բանայ այդ մնացուկը և պարունակութիւնը արձանագրէ։ Այս որոշումը քիչ օրէն պիտի գործադրուի։ Կ'ըսուի թէ նոյն մնացուկին մէջ կան նախկին Ծերակոյտին կնիքը և ստենագրութիւնները։

—Ծերակոյտը, նկատելով որ լրագրական թղթակիցներու և ունկնդիրներու ներկայ գտնուելու մասին օրինական տրամադրութիւն մը չկայ, այդ առթիւ խորհրդակցութիւն կատարելով որոշում՝ մը պիտի տայ։

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց Ահմէտ Րիզա պէյի ընտրութիւնը՝ իբրեւ առաջին ատենապետ Երեսփ. Ժողովին և Թալաթ պէյի ընտրութիւնն ալ իբրեւ երկրորդ ատենապետ։

— Աւստրիոյ կառավարութիւնը վար դրեր է Պոսնայէն ու Հէրսէկէն և անոնց շատ մը քաղաքներէն ու գիւղերէն ուղղուած շնորհաւորական հեռագիրները՝ Օսմ. Խորհրդարանին բացմանը առթիւ։

— Երեսփոխանները, երէկ, այցելեցին զինուորական բարձրագոյն վարժարանին կողմէ կազմակերպուած օսմ. զէնքերու թանգարանը և նկարներու ցուցահանդէսը։ Երեսփոխանները արժանավայել պատիւներով ընդունուեցան։ Վարժարանին ուսանողները ծափահարեցին երեսփոխան Իսմայիլ Քէմալ, Տօքթ. Րիզա Թէվֆիք, Արիֆ Իսմէթ ու Ազմի պէյերը։

— Խորհրդարանի շէնքին համար վերելակի մը շինութիւնը այս օրերս պիտի սկսի։

ԹՂԹԱՏԱՐԱՏԱՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

Քանի անգամներ ծանուցուեցաւ թէ քննութեան ձեռնարկուած է թղթատարատան մէջ գործուած գողութեան մը մասին, որով Ամերիկայէն ժամանած յանձնարարեալ նամակներու պարունակութիւնը՝ չէք, քամպիալ և այլն կը գողցուէր և փոխարժէքը կեղծ փոխանցումներով կը գանձուէր։ Կատարուած քննութեամբ հաստատուեցաւ որ Ամերիկայէն ժամանած այդ յանձնարարեալ նամակները ղրկուած էին Պիթլիս, Բղի և ուրիշ տեղեր գտնուած զանազան անձերու հասցէին։ Այդ նամակներուն պարունակած չէքերու և այլն փոխարժէքն ալ կը գանձուէին կեղծ փոխանցումներով։ Իգտամ կ'ըսէ թէ հաստատուած է նաեւ որ այդ գողութեան հեղինակներն են Պոլսոյ թղթատարատան պաշտօնեաներէն Ֆախրի ու Ֆէխրի էֆ.ները։ Թղթատարատան քաղաքի ճիւղին արձանագրութեան պաշտօնեայ Մուսթաֆա Րասիմ էֆ. ալ գողցուած չէքերը ու քամպիալները կը ստանար վերոյիշեալ Ֆախրի ու Ֆէխրի էֆ.ներէն և փոխարժէքները գանձել կուտար Գալաթիոյ Զիվէր Պէյ խանի 21 թիւ սենեակը հաստատուած յանձնակատար Ախիլլա Բրիսիմիսի, միջնորդ Տիմիդրաքի Վրահիմայի և Բերա, Թէփէպաշիի շրջակայքը Գարոնֆիլ փողոցի 89 թիւ տունը բնակող յանձնակատար Բանտեսոֆ Գարագաշի միջոցաւ։ Ոստիկանութիւնը նաեւ առանձին քննութիւն կը կատարէ թղթատարատան առաքմանց ճիւղին պաշտօնեաներէն Հայտար էֆ.ի մասին, որ այդ կերպով չէքեր գողցած է։ Հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան իրաւագէտ խորհրդականը տեղեկագրեց որ ամբաստանեալ պաշտօնեաները և անոնց մեղսակից վերոյիշեալ յանձնակատարները դատական պաշտօնէութեան յանձնուին՝ դատաստանի ենթարկուելու համար. նաեւ քննութիւն կատարել թղթատարատան նամակներու ժամանմանց ճիւղին տեսուչ Ֆայիգ ու օգնական Խալիմ էֆ.ներու մասին, վասն զի անհոգութեամբ պատճառ եղած են որ յանձնարարեալ նամակներ երկար ատեն բաց վիճակի մէջ մնան թղթատարատան մէջ։

—Իգտամ ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Սկիւտարի նամակատան մէջ մանտա-բոսթերու հաշւոյն կատարուած չորս հազար ոսկիի գողութեան մասին, որուն համար նախապէս կատարուած քննութիւնը անբաւական համարուած և երկրորդ քննութիւն մը անհրաժեշտ նկատուած էր։ Այդ նամակատան գործառնութիւնները սահմանափակ են և մանտա-բոսթի համար ամիսը հազիւ 100-150 ոսկիի գործառնութիւն կը կատարուի։

—Պոլսոյ Մահմուտ Փաշայի նամակատան մէջ կատարուած վեց հազար ոսկիի գողութեան մը համար նոյն նամակատան պաշտօնեան և Եէնի Ճամիի նամակատան թղթատարական ու հեռագրական վերատեսչութեան օտար հաշիւներու դիւանին պաշտօնեաներէն ոմանք հարցաքննութեան ենթարկուած են պետական Խորհուրդին հարցաքննիչ դատաւորին կողմէ։ Այդ առթիւ հաստատուեր է որ ատոնցմէ զատ պատասխանատու են նաեւ քոնթրոլի ու հաշուակալութեան դիւաններուն և ընդհանուր հաղորդակցութեանց պաշտօնեաներէն ոմանք։ Ամէնքն ալ դատաստանի պիտի ենթարկուին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Պարսկաստանի ազգայնականները Շահէն պատասխան մը չստացան իրենց այն աղերսագրին համար որով Սահմանադրութեան վերահաստատումը կը խնդրէին։ Ուստի ազգայնականներու պետը՝ Սայիտ Ալի հռչակեց իրենց պահանջումները և բացարձակապէս յայտարարեց արքունիքի կուսակցութեան յետադիմականներուն դէմ։ Յետոյ երեք հարիւր ազգայնականները հաւաքուեցան օսմ. դեսպանատան մէջ. մեծ մասը վաճառականներ են։ Ատոնց մէջ կան նաեւ բարձրաստիճան կղերականներ։ Շահը, որուն տեղեկութիւն հաղորդած էր օսմ. դեսպանը, պատասխաներ է որ եղբայրացութեան մը յանգելու մասին անհամբեր էին և թէ ինք դեռ աւարտած չէր աղերսագրին ուսումնասիրութիւնը։ Միւս կողմէ կարելի է որ ազգայնականներուն մէկ շարժումը յետադիմականներուն ընդդիմութիւնը աւելցնէ այն աստիճան իսկ, որ Շահը զիջում տալու երեւոյթը ունի անգլիական ու ռուսական դեսպանատանց կարծիքին առջեւ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ դեսպան Պ. Զինովիեվ, երէկ, Սելամլըքի արարողութենէն ետքը, Սուլթանին ներկայացաւ և Նիքօլա կայսեր անուան տօնախմբութեանը առթիւ յայտնուած շնորհաւորութեանց համար շնորհակալութիւն յայտնեց։

—Իգտամի ելմտական ճիւղին խմբագիր Պաղպաղեան էֆ.ի պաշտօն յանձնուեցաւ Հաշուակալութեանց Ատեանին ձեռնհաս պաշտօնեաներուն ուսուցանելու տոմարակալութեան նոր կերպաւորումները Եւրոպայի ու մանաւանդ Ամերիկայի մէջ և տնտեսագիտութեան մէկ քանի կարեւոր մասերը։

—Այնօրոզի յունական վանքերը, Յունաց Պատրիարքարանին միջոցաւ յիշատակագիր մը մատուցանելով Երեսփ. Ժողովին, պիտի խնդրեն որ բիւզանդական կայսրերուն կողմէ տրուած և յետոյ օսմ. Սուլթաններուն կողմէ վաւերացուած իրենց առանձնաշնորհումները Երեսփ. Ժողովին և օսմ. սահմանադրական կառավարութեան կողմէ ալ վաւերացուին։ Խնդրոյ առարկայ է նաեւ այն կէտը թէ Ռուսիա կ'ուզէ միջամտել այդ վանքերուն, մինչդեռ օսմ. կառավարութիւնը աչք կը գոցէ։ Յիշատակագիրը պիտի խնդրէ նաեւ պահպանել այն հին կանոնը որուն համաձայն նոյն վանքերը մտնողները, ո՛ր ազգութեան ալ հպատակ ըլլան, օսմ. հպատակ կը նկատուին և ըստ այնմ անոնց մասին գործողութիւն կը կատարուի։

—Այվալըքի մէջ յունական թատերախումբ մը Պէշիկթաշի դէպքը ներկայացուցեր է։ Իգտամ կը քննադատէ այդ թատերախումբը և զանազան տարրերու համերաշխութեան տեսակէտով վտանգաւոր կը գտնէ այդ պարագան։

—Իզմիրի մէջ Թաղապետութեան նախագահ Թէվֆիգ փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է Էրզրումի սովեալներուն համար հանգանակութիւն կատարելու նպատակով։ Նահանգին զանազան տեղերը գրուեր է՝ այդ հանգանակութեան մասնակցելու համար։

—Երէկ իրիկուն Պոլիս, Պիթ-Բազար, խանութէ մը հրդեհ ծագելով ամբողջովին այրեցաւ։

—Բերայի Գուլօղլը փողոցը, առջի գիշեր, Արսլանիտիսի ապարթմանին վերի յարկի վառարանէն հրդեհ ծագեցաւ, սակայն կարելի եղաւ մարել։ Շէնքին ետեւը գտնուած Տօքթ. Ջօրբաճի ապարթմանի դռնապանը ուզեց պատուհանէն անցնիլ հրդեհ ծագած շէնքը, սակայն վար իյնալով մեռաւ։

—Քաղաքապետութեան մէջ, այսօր, գումարուելիք թաղապետական ընդհանուր ժողովը սա խնդիրները նկատողութեան պիտի առնէ.— Ա. Թաղապետութեան կանոնագրին 63 յօդուածին տրամադրած հասոյթի բոլոր աղբիւրները ամբողջովին յատկացնել քաղաքապետութեան և թաղապետական շրջանակներուն։ Բ. Քաղաքին մէջ տրուելիք ծովային ու ցամաքային ամէն տեսակ մենաշնորհներու թաղապետութեանց պատկանիլը հաստատել։ Գ. Վերոգրեալ հասոյթները քաղաքապետութեան մէջ հաւաքելով, թաղապետութեանց բաշխել իրենց ելմտացոյցերուն համեմատութեամբ։ Դ. Կամուրջը, կաղարթները և քարիւղի ու ալքօլի մթերանոցները Քաղաքապետութեան թողուլ։ Ե. Շէնքերու կանոնագիրը բարեփոխել։

—Նշանաւոր Բէօր Ալիի համար բժշկական քննութեամբ հաստատուեցաւ որ մտային խանգարում չունի. հետեւաբար մօտերս պիտի դատուի։

—Անցեալ օր բժշկական վարժարանին հիւանդանոցին մէջ ծննդաբերութեան դժուարութեանց մատնուած կնոջ մը վրայ գործողութիւն կատարուելով, մեռած չորս զաւակ ծնաւ՝ երկուքը մանչ և երկուքն ալ աղջիկ. մանչերը կռնակնուն իրարու փակած էին, նոյնպէս աղջիկները։

—Հաճի Մէհմէտ անուն մարդ մը, երէկ, Սելամլըքի ատեն, Սուլթանին աղերսագիր տալու համար կը պօռար և անկանոն ընթացքի մէջ կը գտնուէր, որով ոստիկանութեան կողմէ արգիլուեցաւ։

—Սղերդէն կը հեռագրեն թէ Պէշիրիի ցեղապետներէն Միրզէ աղա անձնատուր եղեր է տեղւոյն կառավարութեան և հաշտուեր է Կարզանի Նահար Աշիրէթին հետ, որոնց հետ ունեցած թշնամութեան հետեւանքով մէկ քանի տարիէ ի վեր Պէշիրիի ու Սղերդի միջեւ արմտիքի ու ապրանքի փոխադրութիւնները դադրած էին։ Բերվարիի գաւառակին Աշիրէթներուն և քրիստոնեաներուն միջեւ ալ հաշտութիւն գոյացեր է։ Վերոգրեալ հեռագիրը ստորագրած են Սղերդի միւֆթին և Հայոց, Ասորիներու և Քաղդէացիներու առաջնորդները։

—Կ'ըսուի թէ Պալքաններու և մանաւանդ դեսպանախորհուրդի խնդրոյն համար Ռուսիոյ ու Աւստրիոյ միջեւ ժամանակէ մը ի վեր կատարուած բանակցութիւնները խզուեր են։

—Էտիրնէի Թրնովա գաւառակին գայմագամի օգնական անուանուեցաւ Իտատիէ վարժարանի շրջանաւարտներէն Յովհաննէս էֆ.։

ԿԱՐՄԻՐ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը կը հայթայթէ քաղաքիս 75է աւելի վաճառատուներէ.

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ—ԿԱՀ-ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ
եւ ամեն տեսակ ապրանքներ
ԱՊԱՌԻԿ
ՑԼՆ 24 ամիս պայմանաժամով

ԾԱՆՕԹ.—Գարթ-բոսթալով և կամ ո և է ուրիշ միջոցաւ եղած խնդրանքի վրայ, մասնաւոր պաշտօնեաներ կը ղրկուին ամէն տեսակ տեղեկութիւններ տալու և գործառնութիւններ կատարելու համար։ 30—19

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԽՕՍՔԵՐ

Երէկ, մեր Ազգային Ժողովին մէջ, երեսփոխան էֆէնտիները քիչ մը չափէն աւելի բզքտեցին զիրար։ Խնդիրը Օրմանեանէն աւելի՝ նախկին վարչութեան և նախորդ վարչութեանց պատասխանատուութեանը վրայ կը դառնար։ Վասն զի Օրմանեան՝ իր տունը աւրելէն ետքը՝ ուրիշներուն տունն ալ աւրելու իր հին սիրական մեթոտին համաձայն, յայտարարած էր թէ բռնապետական րէժիմին ատենը գործուած ներքին անարգութիւններուն միակ պատասխանատուն ինքը չէ, այլ այն վարչութիւնները եւս որոնք գործակցեցան իրեն։ Երէկուան գումարումին մէջ պիտի որոշուէր նախկին և նախորդ Վարչութեանց ամբաստանուիլը կամ ոչ իբրեւ Օրմանեանի մեղսակից, որպէս զի բոլոր նախկին վարչականները ամբաստանեալի աթոռներուն վրայ քաշկըռտուէին՝ այն քննիչ Յանձնաժողովին առջեւ, զոր Ազգ. Ժողովը պիտի ընտրէր երէկ։ Շահրիկեան Էֆ.ի ճառը գիտեցի որ շատ դէմքեր տժգունեցուց։ Անողո՛ք մարդ. իր երկար ոսկրուտ մատին սուր ճօճումը, հրամայողական և ծակող, նոյնքան գործ կը տեսնար ամպիոնին վերեւէն որքան իր ջղուտ ու անառարկելի պերճախօսութիւնը, որքան իր վերջուցուած ու տժգունատիպ դէմքին խռովալի արտայայտութիւնը։ Կ'ամբաստանէ։ Նախորդ բոլոր վարչութիւններուն օձիքէն բռնելու հաշիւ պահանջելու է, կը պօռայ, կը գոռայ։ Միջին ճամբայ չկայ բնաւ. ամէ՛ն բան ծայրայեղ՝ այս ծայրայեղ մարդուն համար, զրահաւորուած շուարեցուցիչ տրամաբանութեամբ մը։ Իր ամբաստանողի անգութ կառքին տակ ինչե՜ր պիտի ջախջախուէին գուցէ, ի՜նչ դիրքեր, ի՜նչ անուններ, ի՜նչ փառքեր։ Բայց Երեսփ. Ժողովը չափաւոր տարրեր ալ կը պարունակէ. ծայրայեղ աններողութեան քով՝ շրջահայեաց ներողամտութիւնը կայ հոն, որուն ներկայացուցիչն է Պ. Համայեակ Արամեանց, որ կը բանաձեւէ թէ գլխաւոր ամբաստանեալին քննութեան գործողութեանց մէջ եթէ երեւան գան ապացոյցներ որոնք հաստատեն նախկին վարչութեանց մեղսակցութիւնն ալ, ա՛յն ատեն միայն անոնց ալ օձիքէն բռնուի։ Շահրիկեան խմբակը կը բողոքէ՝ որոտալի. Արամեանց խմբակը կը գոռայ։ «Բանաձեւը վիճաբանութեան դրուի՛, կը պոռան,— ո՛չ, չդրուի՛,» կ'որոտան միւս կողմէ։ Ջօհրապ էֆ կը նստի. սրահը կը թնդայ. կը խափանուի բեմբասացին ձայնը։ Ո՛չ, պաշտօնապէս բախտ չունի այս օրերս Ջօհրապ էֆ.։ Օսմ. Խորհրդարանին մէջ կ'արգիլուի խօսելէ, Ազգ. Ժողովին մէջ նմանապէս։ Եւ Արամեանց բանաձեւը յաղթանակը կը տանի։ Շահրիկեան հանդարտօրէն կը ժպտի իր աթոռին վրայ. բան մը կայ։ Յանձնաժողովին տասը անդամներուն ընտրութիւնը կը կատարուի քուէարկութեամբ։ Արամեանցի բաժինը կը շողայ։ Շահրիկեան հանդարտօրէն կը շարունակէ մնալ իր աթոռին վրայ, ժպտուն. բա՛ն մը կայ։ Յանձնաժողովը կ'ընտրուի. ատենապետը կը կարդայ անդամներուն անունները. շա՛տ աղուոր, շա՛տ բարի. կարեւոր ու ծանրակշիռ գործ մը ի գլուխ հանուած է։ Իօֆ։ Բայց ահա ոտքի կ'ելլայ Շահրիկեան. ա՛լ ժպտուն չէ. լուրջ է, հանդիսաւոր է. կ'ըսէ.

—Ըստ ներքին կանոնագրի, ժողովը օրինաւոր մեծամասնութիւն չունի. ներկաներուն թիւը կէսէն պակաս է. այս ընտրութիւնը ապօրինի է, հետեւաբար կը խնդրեմ որ բեկանուի։

Տուշ մըն էր աս, որուն ցուրտ բախման տակ կը սարսռայ սրահը։ Այլայլում, շփոթութիւն, ապշութիւն։

Եւ ընտրութիւնը կը բեկանուի։ Արամեանց բաժինը չքացած է։ Երջանկութիւնները ո՜րքան անկայուն են աշխարհիս վրայ։ Շահրիկեան՝ չորս ժամուան աշխատութեան մը վրայէն գիծ մը քաշած էր։

Եղբայրացութիւն.— այս մարդուն հետ չկրցուիր կոր, ա՛լ երէկ յայտնի եղաւ։ Թող այս մասին համոզուին մեր երեսփոխան եղբայրները, և ըստ այնմ շարժին այսուհետեւ։

Իսկ ես կը մտածեմ որ ասանկ մէկ մարդ մը ինչպէս չտարինք չանցուցինք Օսմ. Խորհրդարանին մէջ, մարդ մը որ միս մինակը ամբողջ բաժնի մը կ'արժէ։ Թերեւս հայութիւնը ան ատենը աւելի հանդարտ քուն քնանար։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԵԿԱՆՈՒՄ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովի երէկի նիստը գումարուեցաւ Ղալաթիոյ ժողովարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տիար Մինաս Չերազի։ Ներկայ էին 60 երեսփոխաններ՝ երբ բացուեցաւ ատենը ժամը 8ին։

Նախ ատենապետը յիշեց ներքին կանոնագրին 93րդ յօդուածը, որ կը տրամադրէր թէ հանդիսականներուն տեղէն զատ, երեսփոխաններուն հետեւի կողմը, ժողովուրդէն ոչ մէկը կրնայ կենալ. հոն միայն կրնան կենալ խմբագիրներ, պատուաւոր ազգայիններ, գաւառներէ եկած եկեղեցականներ եւայլն և հետեւաբար հրաւիրեց որ ուրիշ անգամ լոկ հանդիսական եղող ժողովուրդը իր որոշեալ տեղը կենայ։ Յետոյ Ատենապետը յայտարարեց թէ մինչեւ այժմ նախաքննիչ դիւաններէն միայն երկուքը ընտրած են իրենց դիւանները և յանձնարարեց որ միւսներն ալ կազմեն և գործի ձեռնարկեն։ Դիւանը իբրեւ ատենական գործողութիւն յայտնեց թէ երեսփոխան Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան երեք նիստի բացակայած և չորրորդ անգամուն ըստ օրէնի նամակ գրուած էր, որուն պատասխանելով Նորատունկեան էֆ. յայտնած էր թէ՝ բանաւոր պատճառներով կը բացակայի։ Իսկ Տիար Արմենակ Մանուկեան Ելեւմտից յանձնախումբին անդամակցութենէն կը հրաժարէր. դիւանը թէեւ նախ Հեթում Սեթեանի և յետոյ Տիրան Կիւմիւշկէրտանի յանձնարարեց որ ընդունին նոյն պաշտօնը, սակայն երկուքն ալ չընդունեցին և ապա ընտրուեցաւ Օննիկ Տէրունեանը։ Յետոյ դիւանը կարդաց ձեռնհասութեան դիւանին տեղեկագիրը, որ բերած էր իրեն յանձնուած խնդիրներու մասին։ Այդ տեղեկագրէն կ'երեւէր թէ Պոլէճիկ, Ծմնիկ, Երուսաղէմ, Գարթալ ու Գըրնալը զատ զատ երեսփոխաններ կ'ուզէին ունենալ, սակայն նկատելով որ արդէն ըստ Սահմանադրութեան լրացած է երեսփոխաններուն 140 թիւը և անոնցմէ դուրս կարելի չէ երեսփոխան ընտրել, անգործադրելի կը գտնէր անոնց առաջարկները, թէեւ միեւնոյն ատեն կը յայտնէր թէ բաւական հոծ հայ բնակչութիւններ կային նոյն տեղերու մէջ և արժան է որ ունենային առանձին երեսփոխաններ։ Նոյն նախաքննիչ յանձնախումբը քննած էր նաեւ Եէնիգաբուի և Նարլըգաբուի երեսփ. ընտրութիւնները և կարգ մը նկատողութիւններ մէջ բերելէ յետոյ կ'առաջարկէր բեկանել նոյն ընտրութիւնները։ Իսկ Աւետիս Սուրէնեանի նախորդ Ազգ. Ժողովէն դուրս վտարուելուն դէմ ըրած բողոքը նկատի առնելով, կը յայտնէր թէ՝ նոյն ատենի ժողովին տուած վճիռը անիրաւ կը գտնէ և պէտքը կը յայտնէր անոր պատիւի վերահաստատման։ Յանձնախումբը նկատի առնելով նաեւ երկու եկեղեցական երեսփոխաններու ընտրութիւնը և անոնց մասին երեսփոխաններու կողմէ տրուած բողոքագրերը, կը հետեւցնէր թէ՝ նոյն ընտրութիւնները օրինաւորապէս կատարուած են, թէ Եղնիկ եպս. կրնայ առողջանալ, թէ Գէորգ եպս.ի դէմ մինչեւ այժմ ո և է բանաւոր բողոք չկայ և ամբաստանութիւն մը չէ եղած. բանաւոր կը համարէր որ երկու երեսփոխաններուն ընտրութիւնը վաւերացուի։ Ընթերցումէն յետոյ Ատենապետը շնորհակալութիւն յայտնեց Նախաձեռնութեան դիւանին և հարցուց թէ ո՞վ է նոյն դիւանին տեղեկաբերը։ Խնդիր Սիմոնեան յայտարարեց թէ ինք է և կրնայ պատասխանել իրեն եղած հարցումներուն։

Ատենապետը նախ խնդրեց ժողովականներէն որ կարելի եղածին չափ ամփոփ խօսին։

Ա. Թօբալեան.— Գէորգ եպս. միշտ յայտարարած է թէ ինք ամբաստանեալ է և հետեւաբար պաշտօն չէր կրնար ընդունիլ. ուստի պէտք է որ հիմայ ալ իր հրաժարականը տայ։

Խ. Սիմոնեան.— Այդ կէտը, այսինքն կամովին հրաժարած ըլլալու կէտը, նախաձեռնութեան դիւանին չի վերաբերիր. մենք միայն օրինական կէտերը կը քննենք։

Վ. Մանուկեան.— Նախաձեռնութեան դիւանին կողմէ եկած տեղեկագրին մէջ յիշուած խնդիրները ութը հատ են, և անոնք կարելի չէ այս կերպ վիճաբանութեան ենթարկել. անոնք պէտք է յաջորդ օրակարգին մէջ անցուին զատ զատ և յետոյ պէտք է անցնինք օրակարգին։

Խ. Սիմոնեան.— Սակայն առաջին չորս խնդիրները միեւնոյն են և նոյն օրինական կէտերը ունին։

Յ. Գույումճեան.— Ես գիտել կուտամ թէ Եէնի գաբուի երեսփ. ընտրութեանց առթիւ տրուած պատճառաբանութիւնները որոնք բեկանման պատճառ ցոյց կը տրուին, շատ տղայական են. այդ խնդիրն ալ օրակարգին մէջ պէտք է անցնի և մենք անցնինք օրակարգին։

Ատենապետ.— Հետեւաբար յաջորդ օրակարգին մէջ պիտի անցնենք՝ «Քննութիւն և վիճաբանութիւն Նախաձեռնութեան Դիւանի բերած ութը խնդիրներուն։»

Զալաճեան.— Կարծեմ սխալած է Նախաձեռնութեան դիւանը, երբ իր տեղեկագրին մէջ կ'ըսէ թէ՝ Գէորգ Սրբազանի խաֆիէութիւնը հաստատուած է. մինչդեռ ես ու ընկերներս՝ որ նախորդ նիստին այդ բողոքագիրը ստորագրեցինք, ատանկ խօսք մը երբեք ըսած չենք. պէտք է ճշդել այդ կէտը։

Գէորգ եպս. բողոքագիր մը ունէր, ուղղուած Ս. Պատրիարքին, որ յանձնած էր Դիւանին, սակայն այդ նամակն ալ յանձնուեցաւ Նախաքննիչ դիւանին։

Շահրիկեան.— Ես կ'առաջարկեմ որ ժողովը որոշէր ասկէ վերջ, որպէս զի բազմաթիւ խնդիրներ մէկ տեղեկագրի մէջ չամփոփուին, այլ առանձինն տեղեկագրերով բերուին։

Դիւանը կարդաց նաեւ երեսփոխան Միրզա Մսըրեանի մէկ նամակը որով կը յայտնէր թէ թերթի մը մէջ հրատարակուած էր Դատական գործոց պաշտօնատանէն Պատրիարքարան ուղղուած պաշտօնագիր մը և կը խնդրէր որ խստիւ քննութիւն կատարուի և այդ տեսակ պաշտօնագրեր Պատրիարքարանէ դուրս հանողները պատժուին։ Այս գիրը ժողովը Վարչութեան ղրկեց։ Իսկ առանց կարդացուելու, Սր. Գասպարեանի մէկ նամակը ղրկուեցաւ նախաքննիչ դիւանին, իսկ Նշան Ճիւանեանի՝ Աղթամարայ Կաթող. խնդրին առթիւ գրած նամակը ղրկուեցաւ Կրօն. Ժողովին։ Ոչ-երեսփոխան մը՝ Ագիլեան՝ Գէորգ եպս.ի և Ղեւոնդ վրդ.ի դէմ գիր մը գրած էր. առանց կարդացուելու այս եւս ղրկուեցաւ Երուսաղէմի Քննիչ Յանձնաժողովին։ Ատենադպիրը կարդաց Ս. Պատրիարք Հօր մատուցուած բազմաստորագիր հանրագրութիւն մը Գէորգ եպս.ի և Ղեւոնդ վրդ.ի վանք ղրկուելնուն դէմ, թէեւ սոյն իմաստ հանրագրութիւն մըն ալ Դիւանին եկած էր, բայց դիւանը չը կարդաց օրինական պատճառներով։ Համայեակ եպս.ի մէկ առաջարկը որով ազգահամարի

(*) Այդ պատանին՝ Բենիամին Ճնկէօզեան, շնորհիւ Յովակիմեանի և Տօքթ. Յովսէփ Տէր-Ստեփանեանի որոց գրած էի միեւնոյն ատեն, ընդունուեցաւ վարժարանին մէջ, յաջողութեամբ ընթացք բոլորեց։ Յետոյ Լիմանի հայ սան շնորհիւ, մեքենագիտութեան սկսած ու Բոստոնայի մէջ յաջողապէս ընթացք աւարտած։

պէտքը կը չէղուէր, առանց կարգադրելու ղրկուեցաւ վարչութեան: Այս առթիւ Տեարք Շահրիկեան յայտնեց թէ՝ երբ Հըմայեակ Եպ. վարչութեան անդամ է, պէտք չկար վարչութեան երեժալիք առաջարկ մը, բերել Ընդհ. Ժողովին առջեւ և յաւէտ պէտս զբաղեցնել ժողովը:

Առնական այս գործողութիւնները ամբողջ ժամ մը տեւեցին ուրկէ վերջ ժողովը անցաւ օրակարգի առաջին խնդրին՝ թէ Նախորդ Պատրիարքին հետ պաշտօնավարող վարչութիւնն ալ պատասխանատո՞ւ էր:

Ատենապետը. — Նախ Նախորդ վարչութեան պատասխանատուութեան խնդիրը կայ և թէ որքան մեղսակցութիւն ունին այդ վարչութեան անդամները: Եթէ այժմ այդ մասին քննիչ յանձնաժողով մը կազմուի, անմիջապէս այս ամէնը կը ղրկուի անոր, պաշտօն տալով իրեն քննել ոչ միայն Պատրիարքին անձը, այլև վարչութեան անդամներուն պաշտօնավարութիւնը:

Գասպարեան. — Համարատուութեան խնդիրը առաջնութիւն չունի, այլ պէտք է յանձնաժողովը ընտրենք:

Վ. Մամուրեան. — Մինչեւ որ Պատրիարքի ամբաստանութիւնը քննուած ատեն, չը հաստատուի մասնակցութիւնը Նախորդ վարչութեանց անդամներուն, կը հակառակիմ անոնց ամբաստանեալ նկատուելնուն դէմ. հետեւաբար կ'առաջարկեմ որ նոյն Յանձնաժողովին կազմուիլը փութացուցուի:

Ատենապետը յայտնեց թէ այս առթիւ Նախորդ վարչութեան չորս եկեղեցական անդամները՝ Տ. Տ. Ղեւոնդ Դուրեան, Գր. Պալաքեան վրդ.ները և Սէճեան ու Էքսէրճեան քահանաները կը բողոքեն գրերով:

Հերում Սեբեան. — Կ'երեւի Բաղալ. ժողովէն բողոքող չկայ:

Հմայեակ Եպս. — Մենք այս նիստին մէջ պիտի կազմենք յանձնաժողովը. բայց նոր խնդիր մը կայ. ահա և անդամներն ալ կ'ամբաստանուին. 12 տարի ամբողջ պաշտօնավարել և համարատուութիւն չընել: Կը պահանջեմ որ քննիչ յանձնաժողովը կազմուի և եթէ անոնց մեղսակցութիւն ալ երեւան հանէ, անոնք ալ կոչուին ժողովիս առջեւ:

Տ. Անեմեան. — Ես կը կարծեմ որ Նախ պէտք է Նախորդ վարչութեան անդամներէն ստանալ իրենց համարատուութիւնը և քննել, վերջ երբ զեղծումներ տեսնուին, ըստ այնմ վճիռ արձակել:

Պ. Փափազեան. — Շատ կը ցաւիմ որ Նախորդ վարչութեան անդամները այն ատեն միայն կը փութան համարատուութիւն ընել, երբ իրենցմէ կը պահանջուի. Նախորդ Պատրիարքին ամբաստանութենէն վերջ կը դիմէին ոմանք գրով և բերանացի արդարացնել ինքզինքնին: Կառաջարկեմ որ նախորդ վարչութեան անդամները բերեն իրենց համարատուութիւնը և կազմենք Քննիչ Յանձնաժողովը:

Յրբ. Շահրիկեան. — Տեարք Երեսփոխանք. պատմական մի խոշոր քայլի առաջ ենք կանգնած և պատմական մը մեծ սխալ գործելու վրայ ենք. բոլոր յայտնուած կարծիքները անհամապատասխան են պատմական այն քայլին, որին առջեւ, ինչպէս ասացի, կանգնած ենք: Նախորդ վարչութեան համարատուութիւն թէ պատասխանատուութիւն: Պատմական տարալուրդ շրջանից հազիւ դուրս եկած. մենք ունինք մեր առջեւ մի խղուած պետական կազմ. մենք կատարում ենք նոյն ապօրինութիւնը, որուն մասին պետական կազմը կը մեղադրենք: Ի՞նչ է հարցը: Բռնապետական շրջանում եղել են մի պատրիարք և մի վարչութիւն, որոնք չեն ներկայացրել Ազգին օրէնսդրական մարմինը. որոնց գոյութիւնը եղել է հակազգային և հակաօրէնսդրական, որոց պատմութեան մէջ կայ ազգադաւութիւն: Երբ որ հոս հարց դրուեց Պատրիարքի ընտրութիւնը, ես ձեր զգացմունքներուն դիմելով մի առաջարկ արի, թէ պէտք է նախ որոշել թէ ինչո՞ւ կ'ուզենք Պատրիարք ընտրել: Բաւական չէ ըսել թէ հրաժարեր է նա. ինչո՞ւ ընտրեցիք Պատրիարք մը, երբ Պատրիարք մը կար, պիտի հարցնէ պատմութիւնը: Այս ժողովը նոյն նստին քուէարկեց օրակարգ և բանաձեւ գըր ես ներկայացուցի (Հմայեակ Եպ. ո՛չ, ո՛չ): Դուք այդ բանաձեւով ընդունեցիք որ ո՛չ միայն պատրիարքական այդ շրջանը ապօրինական է, այլ նաև վարչութիւնները: Եւ որովհետեւ այդ բանաձեւի մասին բացադանչութիւններ են լսւում, մենք պէտք է այժմ պահանջենք այդ բանաձեւը՝ արձանագրութիւններէ, որ Բ. նիստին առաջարկեցի: Այս քայլիս պարտաւոր ենք հարցը ամբողջովին աչքի առաջեւ ունենալ: Այն օրը Ազգը իր կամքը կը ներկայացնէր և դուրս կը շպրտէր Պատրիարքարանէն պատրիարք մը՝ յայտնելով իր ընդվզումը: Բայց այդ յեղափոխական «ժէստ»ը կատարելու համար, ցաւալի դանդաղութիւն մը ունեցեր են, նրանք այդ «ժէստ»ը կատարած ատեն պէտք է աչքի առջեւ ունենային թէ Պատրիարք մը երբեք չէ այն, ինչ որ կ'ուզուի կարծել: Ան մինակ չէր, Պատրիարքը առանց Վարչութեան չէր, պէտք էին նաև այդ միեւնոյն «ժէստ»ով դուրս շպրտէին վարչութեան անդամները: Այս «ժէստ»ը պակսեցաւ իրենց. չունեցան այն յանդգնութիւնը, որ անոր գործակիցները, աշխարհական դասն ալ դուրս նետէին: Այդ «ժէստ»ը պակսեց և անոնք միայնին հոն: Եւ դուք ուզել էք հոս համարատուութեան հարց ուզել: Համարատուութիւն կը նշանակէ թէ պաշտօնեան իր պաշտօնավարութեան լրացած օրը իր հաշիւը տըրուած է կանոնաւորապէս: Եւ այդ ատենէ ժողովներէն չէ եղած ոչ մէկ մարմին որ քաջութիւն ունենայ իր հաշիւները տալու: Մի անբնական ծնունդ իր անբնական ծնունդի հաշիւը չը կրնար տալ: Գոնէ քաջութիւնը ունենային, երբ Ազգը իր ներկայացուցիչները ունեցաւ և իր կամքը կը յայտնէ, նա պարտականութիւն զգար իր հաշիւները բերելու և ըսել «Ես դէպքերու ծնունդ, ստիպուած էի այսպէս կամ այնպէս գործել. ահա՛ իմ հաշիւս, կամ արդարացուցէք զիս և կամ դատապարտեցէ՛ք»: Նրանք այս պարտականութեան գիտակցութիւնը չեն ունեցել և այդ զգացումը չունենալէ յետոյ, երբ վարչութիւնը ընտրուած է օրէնսդրապէս, անցեալների պարտազանցների առել թէ «բերէք այժմ ձեր հաշիւները». ո՛ր երկրի և ո՛ր օրէնքի մէջ կայ ասիկայ: Ինչո՞ւ ասոր ճիշդ հակառակը չէք ըսեր թէ՝ մի ու և է Նախագահ, առանց իր անդամակիցներու մեղսակցութեան չի կըրնար ո՛չ մէկ բան անել: Այդ մեղսակցութիւնը շարունակվում է նաև այսօր: Ես առայժմ անուններ չպիտի տամ: Յանձնաժողովը պիտի որոշէ թէ ո՛վ է յանցաւորը և ո՛վ է անմեղը, թէ յանցաւոր ու մեղսակից են ամէնքն ալ: Սուլթանը իր Իրատէով Իզմիրլեանը չաքսորեց այս տեղէն, Հայերը իրենց ստորագրութեամբ զայն դուրս հանեցին (Բռ. ու ծափեր): Ե՛ս չեմ հարցներ թէ ո՛վ է յանցաւորը, այլ թէ ո՛վ է մաքուր, այս բառին հայերէնը չեմ կրնար գտնել, ես ձեր խոհեմութեան կոչ ընելով փաստեր չեմ բերեր հիմայ (Ձայներ.— Հիմա՛յ կ'ուզենք փաստերը...) Ես բսի թէ այն «ժէստ»ը որ պակսեց Օրմանեանի հետ վարչութիւն ալ դուրս շպրտելու. այդ անպատութիւնը հո՛ս ալ կը շարունակուի, երբ կը վարանիք ըսելու թէ վարչութիւնը հաւասարապէս յանցաւոր է Օրմանեանին հետ: Ո՛չ մէկ Օրմանեան չէր կարող Լա Հէյի ժողովին այդ հնաւգիրը ղրկել, առանց վարչութեան: Երբ Սահմ. Կառավարութիւնը, Հայաստանի Ջարդերը քննելու համար յանձնաժողով մը կազմէ և անոր անդամ կ'ընտրէ մէկը որ Հայաստանի Ջարդերը կազմակերպողին օգնականը եղած է, դուք լուռ կը մնաք: Վարչութեան անդամները «պէրաաթ» չեն կարող անել, անոնք մաքուր են թէ չեն, ա՛յս պէտք է փնտռել: Այս պատասխանատուութեան մաքուր լինելը կամ չլինելը դուք չէք կրնար ցոյց տալ՝ ընդունելով որ այդ պատասխանատուութիւնը կայ, դուք չէք կրնար ցրուել Նախորդ վարչութեան մասին եղած ամբաստանութիւնները. որովհետեւ արդէն պատասխանատուութիւնը ինքն ըստ ինքեան գոյութիւն ունի: Դուք չէք կարող դիմել ձեւականութեան, դուք իրաւունք չունիք չկլեալ համարել Օրմանեանի ամբաստանութիւնը, առանց քննելու: Օրմանեան ինք կ'ամբաստանէ վարչութիւնը: Երբ բռնապետութիւնը ինկեր է և Օրմանեանը վերանորոգուիլ կ'ուզէ, մենք կ'ըսենք ձեզի, հին տիկին մէջ նոր գինի չէք կրնար լեցնել. դուք այս փորձը կ'ընէք հիմա, մի մոռնաք որ Ազգը դատաւոր կը կանգնի, ձեր խիղճն ու ձեր սիրտը. արէք ա՛յն, ինչ որ պէ՛տք է անել:

(Երկարատեւ եւ բուռն ծափահարութիւններ):

Էֆէնտեան Էֆ. — Շահրիկեան էֆ. սըրտայոյզ բանախօսութիւնով մը յայտարարեց թէ՝ Նախորդ վարչութիւնը ամբաստանուած է Նախորդ Պատրիարքին կողմէ. ա՛յս է և սխալ երբ կ'ըսուի թէ Նախորդ վարչութիւնը մեղսակից է Օրմանեանի: Երեսփ. Ժողովը համար կրնայ պահանջել և ո՛չ թէ ամբաստանել:

Ձայներ. — Լռեցէ՛ք, մտքերը մի՛ նախապաշարէք:

Այս միջոցին անհագին պայքար մը սկսաւ բոլոր ժողովականներուն միջև. թոհ ու բոհ. ամէնքն ալ առանց խօսք ուզելու իրարու կ'ընդդիմախօսէին և ատենապետին զանգակը չէր զօրեր զանոնք հանդարտեցնելու: Վայրկեան մը ամբողջ սրահը լեցուեցաւ ամբաստանութեան ձայներով և գոռում գոչումներով: Ատենապետը վերջապէս կը յայտարարէ թէ մեծամասնութիւնը կ'ուզէ որ անմիջապէս անյապաղ անձերէ քննիչ յանձնախումբ մը կազմուի:

Թորգոմեան յիշեցուց թէ արդէն ժողովը իր Նախորդ նիստերուն մէջ որոշած էր յանձնաժողովը ընտրել, անհագին օրեր անցան և դեռ այդ ընտրութիւնը չեղաւ. պարտաւոր ենք, ըսաւ, յանձնաժողովը ընտրել. եթէ երբեք տակէց առաջ ընտրած ըլլայինք, այս վիճաբանութիւնները տեղի պիտի չունենային:

Յետոյ քուէի դրուեցաւ թէ որոնք կ'ուզեն յանձնաժողովին ընտրութիւն և որոնք չեն ուզեր: Եւ ձայներու մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ փակել վիճաբանութիւնը և տասը անդամէ բաղկացեալ քննիչ յանձնաժողով մը կազմել:

Դարձեալ աղմուկներ և վայրկեան մը, Գր. Զօհրապ այդ թոհ ու բոհին մէջ բեմ ցատկեց, առանց խօսք ուզելու, բացատրութիւններ տալու համար, բայց երեսփոխաններէ ոմանք չթողուցին որ շարունակէ:

Յետոյ դադար մը տրուեցաւ, որու միջոցին դարձեալ շարունակուեցան վիճաբանութիւնները: Քառորդ ժամուան դադարէն վերջ Ատենապետը կարդաց երկու բանաձեւեր, որոնցմէ մէկն էր Արամեանցի բանաձեւը:

Ահա՛ այդ երկու բանաձեւերը.

Ա. Բանաձեւ. —

«Ընտրել 5 աշխարհական և 5 եկեղեցական անձերէ բաղկացած յանձնաժողով մը քննելու համար Նախորդ Պատրիարք Օրմանեանի դէմ եղած ամբաստանութիւնները և եթէ քննութեան ընթացքին մէջ Պատրիարքին մեղսակիցներ երեւան գան՝ յանձնաժողովը կը լիազօրուի շարունակել իր պաշտօնը նաև անոնց վերաբերմամբ»:

Բ. Բանաձեւ. —

«Նկատելով որ ոչ մէկ սահմանադրական վարչութեան մէջ՝ գործադիր իշխանութեան պետը կրնայ առանձինն ամբաստանուիլ առանց իր գործակիցներուն.

«Նկատելով որ մասնաւորապէս մեր ազգային Նախորդ և Նախկին վարչութեան անդամները պաշտօնակցած են Նախորդ Պատրիարք Օրմանեանին և իբր այն՝ պատասխանատուութեան բաժին ունին.

«Նկատելով որ այդ վարչութիւնները փոյթ չեն ունեցած մինչեւ ցարդ իրենց պաշտօնավարութեանց համարատուութիւնը բերել իրենք իրենց այս ժողովին՝

«Մենք Նախորդ Պատրիարքին դէմ եղած ամբաստանութիւնները սկզբունքով կը տարածենք նաև իրեն գործակից եղող վարչութեան վրայ»:

Քուէարկութիւն կատարուեցաւ և առաջին բանաձեւը ընդունուեցաւ, և յետոյ ձեռնարկուեցաւ յանձնաժողովի ընտրութեան: Ս. Պատրիարքը այս առթիւ շեշտեց թէ՝ յանձնաժողովին անդամ չեն կրնար ըլլալ անոնք որ Նախորդ Պատրիարքին ամբաստանագիրը ստորագրած են:

Ժողովը հաւանեցաւ և Տեարք՝ Յովհ. Հինգլեան, Օննիկ Տէրունեան, Աբ. Գասպարեան և Գ. Զալլաքեան, որոշուեցաւ չընտրել անդամ նոյն յանձնաժողովին:

Քուէարկողներն էին 62 և դիւանը առանց ուշադրութիւն ընելու կատարել տուաւ ընտրութիւնը և արդիւնքը եղաւ հետեւեալը.

Մկրտիչ արքեպս. Վեհապետեան 55 քուէ, Գէորգ վրդ. Ալանեան 57, Գնէլ վրդ. Գալէմքեարեան 57, Տաճատ քհ. Փափազեան 46, Վռամշապուհ էֆ. Մանուկեան 49, Հմայեակ էֆ. Արամեանց 40: Իսկ համեմատականի միայն.— Վահան քհ. Խօյեան, Արիստ. քհ. Հիսարեան, Մնդիր Սիմոնեան, Նշան Ճիլանեան, Պարգեւ Փափազեան, Արամ Ֆընտըգլեան, Սարգիս Սուին, Սարգիս Էսմերեան էֆ.ները եւլն:

Երբ այս արդիւնքը հաղորդուեցաւ, Շահրիկեան էֆ. խօսք ուզեց և ոտքի ելլելով ըսաւ թէ՝ կը ցաւի որ դիւանը օրինական թիւը առանց ճշդելու քուէարկութեան ձեռնարկած է և արդիւնքը օրինական կը համարի: Օրինական մեծամասնութիւն չէ եղած. կարելի չէ ընդունիլ այն ընտրուած յանձնաժողովը իբրեւ օրինական: Այս քայլիս ո՛չ մէկ վճիռ կրնանք տալ. այս խնդիրը դնենք յաջորդ օրակարգին մէջ:

Ատենապետ. — Օրինական էր թիւերնիս բայց ի՞նչ ընեմ երբ մեկնեցան:

Էֆէնտեան Էֆ. — Ներկաներուն թիւը օրինական էր որ նիստը բացուած հռչակուեցաւ և ձեռնարկեցիք յանձնաժողովոյ ընտրութեան: Բնական է թէ կարգ մը երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացած են և ազատ են: Շահրիկեան էֆ. առարկութիւն մը չըրաւ երբ Երուսաղէմի յանձնաժողովը այսչափ թիւի մը ներկայութեան ընտրուեցաւ:

Պ. Փափազեան. — Կամ պէտք է հինն ալ բեկանել և կամ այս ալ պէտք է ընդունիլ:

Մ. Գասրճեան. — Երուսաղէմի յանձնաժողովը 71ով բացուեցաւ և նոյնքան թիւով ընտրուեցաւ և այս պարագային իրաւունք ունի Շահրիկեան էֆ.:

Արամեանց. — Նախագահ Սրբազանին բացատրութիւնը անորոշ մնաց. այսօրուան ընտրութեան համար չկրցաւ ըսել թէ օրինաւո՞ր էր թէ ոչ. հետեւաբար ես ինքզինքս ընտրուած չեմ համարիր և պէտք է նոր ընտրութիւն կատարել:

Շահրիկեան. — Ես կը կրկնեմ թէ բացականերն ալ տուած են իրենց քուէները. հետեւաբար մեծամասնութիւն չկայ: Յաջորդ նիստին պէտք է ձգել այս ընտրութեան վաւերացումը:

Յետոյ ժողովը որոշեց որ այս քննիչ յանձնաժողովին ընտրութիւնը, որ այնքան տառապագին չարչարանքներէ, երկունքներէ ու փոթորկայոյզ կռիւներէ և գոռում գոչումներէ վերջ հազիւ կարելի եղած էր կատարել, բեկանուի:

Նիստը փակուեցաւ ժամը 12ին և կարելի է ըսել թէ, չորս ժամուան ժողովին մէջ, որոշ բան մը չեղաւ և կատարուած ընտրութիւնն ալ վիժեցաւ:

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉ ՄԸ
ԲԵՐԱՅԻ ԱՆԿԼ. ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՄԷՋ
Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Եւրոպական Ծնունդի առթիւ երեկ անկլիքան «Բրիմեն Մէմօրիըլ Չըրչ»ի առաւօտեան պաշտամունքին ներկայ գըտնուեցայ: Եկեղեցին լեցուած էր անգլիական գաղութին բարձր դասուն պատկանող անդամներով: Եկեղեցիին երէցը՝ վեր. Ս. Բոմի, նոյն այն անձը որ ասկէ քանի մը շաբաթներ առաջ Տէյլի Նիւզի թղթակից Մ. Ի. Բիրսի հետ Իզմիրլեան Հայրիկը այցելած էր, կոչ մը ուղղեց անգլիացի հաւատացեալներուն, ըսելով թէ Հայաստանի սովեալներուն ի նպաստ հանգանակութիւն մը պիտի կատարուէր: Ուստի խնդրեց որ ներկաները մասնակցին այդ հանգանակութեան: Յարգելի երէցը տխուր գոյներով նկարագրեց Հայաստանի ներկայ ցաւալի վիճակը եւն.: Սա խօսքերով վերջացուց իր այս տխուր կոչը. «Կառավարութիւնը միջոցներ մը ձեռք առած է, սակայն պէտքը խիստ մեծ է»: Յարգելի երէցը իր խօսքերով յայտնի յանդիմանութիւն մը կ'ուղղէր կառավարութեան: Հայաստանի ողբալի վիճակը Անգլիացիներու սրտին մէջ ալ արձագանգ կը գտնէ, մինչ մեր կառավարութիւնը տակաւին անզգայ ու անտարբեր կը մնայ:

Կ. Տ. ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆ

ԹԱՂ. ԺՈՂՈՎԸ երեկ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.— Ա. Գուրուչէշմէի, Պէշիքթաշի, Գասըմ փաշայի և Էյուպի Ս. Եղիա Թաղ. Խորհուրդներու ընտրութիւնները հաստատեց: Բ.— Տ. Մկրտիչ արքեպիսկ. Վեհապետեանի և ժողովական Յակոբ էֆ. Գորեանի յանձնած էր Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութեան առթիւ ժողովին մատուցած դիտողագրին քննութիւնը: Ժողովը ուշադրութեան առաւ այս մասին կատարուած քննութեան տեղեկագիրը և բեկանեց ընտրութիւնը, նոր ընտրութեան հրահանգ տալով: Գ.— Շիրինեան Միհրան և Յովհաննէսեան Յարութիւն էֆ.ները Բերայի Թաղ. Խորհրդի ընտրութեան առթիւ Թաղեցւոց կողմէ ժողովին հասած դիտողութիւնները քննած էին: Ժողովը ըստ արդեանց քըննութեան և յանկէ յետոյ Նահ. տրուած բացատրութիւններ, դիտնալ որ թէև ո և է զեղծում չէ հաստատուած ընտրական գործողութեան մէջ, բայց նկատելով որ ընտրողական ժողովը չէ կրցեր օրինաւորութիւնը պահպանել և խառնաշփոթութիւններ տեղի ունեցեր են, խաղաղութեան պահպանութեան համար որոշեց բեկանել կատարուած ընտրութիւնը և հրահանգ տալ Թաղ. Խորհրդոյ նոր ընտրութեան: Դ.— Սամաթիոյ Ալթը-Մերմէր Թաղի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութեան մասին Թաղեցւոց կողմէ դիտողագիր մատուցուած էր թէ Թաղ. Խորհուրդի հինգ անդամներէ երկուքը ուրիշ մերձաւոր թաղի բնակիչներէն ընտրած են և կը խնդրուէր այդ ընտրութեան բեկանումը: Ժողովը որոշեց արդէն ընտրեալ Թաղեցիներէն ժամանակաւոր Թաղ. Խորհուրդ մը կազմել մինչեւ որ այդ մասին վերջնական որոշումը տրուի: Ե.— Խասգիւղի Փափազեան Որբանոցի Տնօրէնաց Խնամակալութիւնը գրով մը կը յայտնէր թէ 1903 Նոյեմբերէն պաշտօնի սկսած եւ հինգ տարիէ ի վեր վարած ըլլալով այս բարեգործական հաստատութեան խնամատարութիւնը, այլ եւս լըրացած կը համարէր իր պաշտօնավարութեան շրջանը: Ժողովը վերահաստատեց զիրենք Խնամակալութեան պաշտօնին մէջ: Զ.— Գալուստ էֆ. Մալաթեան գրով մը ինչ ինչ առաջարկութիւններ ներկայացուցած էր ազգ. վարժարանաց ուղղութեան եւ անոնց յառաջդիմութեան: Ժողովը որոշեց նոյն գրութիւնը յանձնել ազգ. Ուսումն. Խորհրդոյ նկատառման: Է.— Աթէնքի հայոց եկեղեցիին հոգաբարձութիւնը իմացուցած էր որ եկեղեցւոյ շինութենէն վեց հազար փր.ի տոկոսաւոր պարտք մը կը մնար եւ խնդրած էր նոյն գումարը հանգանակելու համար ժապաւինեալ տոմար տալ, եկեղեցւոյ հովիւ Լիֆօրեան Տ. Ներսէս Վ.ին: Ժողովը որոշեց յանձնել խնդիրը Տնտեսական Խորհրդոյ նկատառման: Ը.— Տիվրիկի առաջնորդը գրով մը կը յայտնէր թէ տեղւոյն մէջ աղջկանց վարժարան չգտնուելով որոշած է վարժարան մը շինել եւ ինչ ինչ առաջարկութիւններ կը ներկայացնէր այս մասին: Ժողովը որոշեց յանձնել Տնտես. եւ Ուսումն. Խորհուրդներու նկատառման:

ԹԻՖԼԻԶԻ մէջ սկսած է հրատարակուիլ հայերէն նոր օրաթերթ մը Միտք անունով, խմբագրութեամբ Պ. Արշակ Եղիազարեանի:

ՊԱՔՈՒ Թաղիեւ Թատրոնին մէջ դեկտ. 1ին տօնուեր է հայ թատրոնի 50 ամեայ Յոբելեանը:

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻԱՅԻ ազգայիններն էին որ Միացեալ Ընկերութեանց առաջին մասնաճիւղը կազմեցին ինքնաբերաբար 4367.75 ֆրանքի գումար մը ղրկելով ցարդ, որուն 2500 ֆրանքը տարեկան նպաստն է Բարժող փաշայի: Ահաւասիկ այս մասնաճիւղի անդամներուն անունները.— Տեարք Լեւոն Մկրտիչեան՝ ատենապետ, Լեւոն Ասատուր՝ ատենադպիր, Բարսեղ Շահպազ, Երուանդ Օտեան և Գերճ Օհանեան՝ անդամ: Ապա կուգայ Կարնոյ մասնաճիւղը որ կազմուած է նոյնպէս ինքնաբերաբար և որ կը բաղկանայ մեծ մասամբ Ընկերութեան նախկին սաներէն ու մէկ քանի Կարնեցի վաճառականներէ, որոնք իրենց գործունէութեան փորձը տուին արդէն 100 օսմ. ոսկիի առաջին նպաստ մը ղըրկելով Ընկերութեան: Ահաւասիկ սոնց անուններն ալ. — Տեարք Ստեփան Մ. Մեսրոպեան՝ ատենապետ, Յակոբ Իչգալյեան՝ Բ. ատենապետ, Արսէն Աւետիքեան՝ Ա. ատենադպիր, Ստեփան Շէքերեան՝ Բ. ատենադպիր, Յովհաննէս Յովհաննեան՝ Ա. գանձապետ, Մարտիրոս Տիգրանեան՝ Բ. գանձապետ, իսկ Անդրանիկ Սարըեան, Աւետիս Շողիկեան, Մամբրէ Աւետիքեան, Յովհաննէս Հանեսեան, Շաւարշ Բարսեղեան, Սեռովբէ Նորատունկեան՝ անդամ:

ՀԵՏԵՒԵԼԻՔ ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ ՄԵՐ ՀԱՅ ՀԱՐՈՒՍՏՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ.—Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Իզմիրի ազգայիններէն ծանօթ անձնաւորութիւն մը, որ նիւթական կարողութեան տէր է, լաւ գաղափար մը ունեցեր է: Այդ պատուական անձնաւորութիւնը որոշեր է Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց ձեռքով վարժարան մը պահել իր ծախքով Հայաստանի կամ Կիլիկիոյ կարօտ մէկ գիւղին մէջ, որուն ընտրութիւնը Ընկերութեան թողած է: Ահա՛ հետեւելիք յոյժ գեղեցիկ օրինակ մը մեր հայ հարուստներուն համար, և որուն բոլոր օգուտը ուղղակի մեր գաւառացի հայ մանուկին պիտի քաղէ:

ԱԶԴ.—Երրորդ անգամ ըլլալով Հ... ստորագրութեամբ, Կէտիկ Փաշայի եկեղեցւոյ ժամակոչ Ոսկեանի նկատմամբ բողոքագիր ստացանք. Թէեւ ստորագրողը կ'ըսէ որ Թաղական Խորհրդոյ Ատենապետ Թէլեան էֆ.ի ծանօթ է և մաղազան գացած ու զինքը չէ գտած, սակայն պէտք էր անձամբ Թէլեան էֆ.ի և կամ Խորհրդարան ներկայանար: Ուստի կը յայտարարենք Խորհրդոյ որոշմամբ թէ անպատճառ հաճի բողոքողը ինքզինքը ծանօթացնել մինչեւ յառաջիկայ կիրակի, դիմելով կա՛մ Թէլեան էֆ.ի և կամ Խորհրդարան: (Կեդիք Թաղ. Խորհրդոյ)

1908 դեկտ. 8

[illegible] ՄԸ

Գատըգիւղի «Ազատական Մանկանց Ակումբ»ը, որուն նպատակն է կարօտ ուսանողներու ալ օժանդակել, վերջերս որոշեր է իր հաւաքած գումարէն մաս մը տրամադրելի ընել աղքատիկ հայ պատանիի մը՝ ուսում և կրթութիւն ջամբել տալու համար: Այս առաջին քայլը արդարեւ գովեստ և ծափահարութեան արժանի է: Բայց տարօրինակը հոն է որ Հայերէ հաւաքուած դրամով՝ հայ պատանի մը օտար վարժարան (Ֆրէրներուն) կը ղրկուի, իր նախնական կամ երկրորդական ուսումը առնելու համար, և ասոր համար ամսական 140 դր. կը վճարուի: Պէրպէրեան կամ Կեդր. վարժարանը չէ՞ն տեսեր Ակումբին յարգելի անդամներ, և ի՞նչ է եղեր պատճառը այս տարօրինութեան, և, վերջապէս, մանաւանդ ինչ է եղեր պատճառը որ Կեդրոնական կամ Պէրպէրեան վարժարան ղրկելու համար եղած բանաւոր առաջարկները չեն ընդունուեր, և գործադիր Մարմինին մէկ քանի անդամները, քաջալերուելով նաև իրենց պատուակալ Նախագահին յանձնարարութիւնէն, այդ կարօտ պատանին Ֆրէրներուն վարժարանը ղրկելու յամառեր. և ղրկեր ալ են ( ): Եւ ամէն մեղքիս վրայ այդ Ակումբին Ատենապետը Արամեան վարժարանին Տեսո՞ւչն ալ չէ՞ր...:

Լուսաբանութիւն մը անհրաժեշտ է: Կը սպասենք:

ՊԵՏՐՈՍ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Սուչավայի լուսաւորչական Հայոց Եկեղեցւոյն համար կը փնտռուի հոգեւոր հովիւ մը, վարդապետ կամ քահանայ, որ գոնէ մէկ եւրոպական լեզու մը լաւ խօսէ (Գերմաներէն կամ Ֆրանսերէն) և քահանայական հարկաւոր պաշտօնը կատարելու յանձն առնէ: Ասոր փոխարէնը հետեւեալ վարձատրութիւն կը ստանայ: Ա. Ամսաթոշակ մինչեւ 150 քրոն: Բ. Պաշտօններու եկամուտներուն կէսը և Գ. բնակարան եկեղեցւոյ բակին մէջ: Այս պաշտօնը յանձն առնելու փափաքողները կը դիմեն մինչեւ 1/14 Յունուար 1909 Սուչավայի Հայոց Հոգաբարձութեան հետեւեալ հասցէին. Varteres von Prunkul Suczawa Bukowina (Austria):

Ի դիմաց Սուչավայի Լուս. Հայոց Հոգաբարձութեան Նախագահ

ՎԱՐԴԵՐԵՍ ՖՈՆ ՓՐՈՒՆԿՈՒԼ

Սուչավա, 17 Դեկտ.

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

ԱԲԷԼԵԱՆ-ԱՐՄԷՆԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ՄԷՋ

Արմէնեան-Աբէլեան [illegible] Թատերախումբը վաղը գիշեր Գատըգիւղի Ձմեռնային Թատրոնը իր երկրորդ ներկայացումը պիտի տայ ի նպաստ Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Գատըգիւղի մասնաժողովին:

Թատերախաղն է Շիլլէրի «Աւազակները» յուզիչ և հոգեբանական դրամը, որ, ժողովրդեան կեանքը թունաւորող և փճացնող տխուր հակապատկերը կը ներկայացնէ և որ հռչակաւոր արուեստագէտին ճարտար հեղինակութեամբ մեծ ընդունելութիւն գտած է ամբողջ քաղաքակրթեալ երկիրներու մէջ:

Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Գատըգիւղի մասնաժողովը սոյն հանդէսը խիստ շքեղ ու փայլուն ընելու և Գատըգիւղի ազգայնոց կրթասէր զգացմանց գոհացում տալու համար ամէն ջանք և զոհողութիւն չպիտի խնայէ, և պիտի աշխատի նոյն գիշեր իրապէս հաճոյալից վայելք մը և ժամանց մը պատճառել ազնիւ հասարակութեան:

Թատերախաղը պիտի սկսի ժամը ճիշդ 3½ին (Ը. Թ.): [illegible] գտնուող Տիկիններէն կը խնդրուի գլխարկ չկրել:

⁂

Աբէլեան-Արմէնեան խումբը վաղը ցերեկ Թէփէ-Պաշիի Ձմեռնային Թատրոնին մէջ՝ Անարատեանի Ացուեւի նովէլս: Վաղը գիշեր Շիրվանզադէի Նեզենեն՝ ի պատիւ Տիկին Արմէնեանի:

⁂

Լանկայի Սահմանադրական Թատերախումբը այս գիշեր, ժամը 3½ին, Գումգափուի Յունաց Ներսիփէնիլի եկեղեցիին դիմաց գտնուող Թատերասրահին մէջ պիտի ներկայացնէ Սասունի Հերոսները նաև քըրքջալից երկու զաւեշտ:

⁂

Օսմ. Ազգ. Խումբը այս գիշեր, ժամը 4½ին, պիտի ներկայացնէ Կիւլ Նիհալը, Թէփէ Պաշիի Ձմեռնային Թատրոնին մէջ: Ճոխ բեմայարդարութիւն:

⁂

Այս գիշեր Մագրիգիւղի Ձմեռնային Թատրոնին մէջ Պ. Արշակ Պէնլեանի զուարթ խումբը պիտի ներկայացնէ Երկու Զօնէրը, ինչպէս նաև Օրինակ Ալլոց փօմէյին: Լեպլեպիճի Հօրհօրէն հատուած մը Օր. Ռօզալիի կողմէ: «Դացէք Տեսէք» զաւեշտական երգը Սատանի տարազներով: Երգ և պար:

⁂

Այս գիշեր, Իւնիօն Ֆրանսէզի մէջ, մեծ նուագահանդէս մը պիտի տրուի ի նպաստ հայրենիք պաշտպանող օսմ. զինուորներու և Էնվէր և Նիազի յածանաւերու շինութեան: Նուագահանդէսը ծովային նախարարին հովանաւորութեամբ պիտի տրուի: Կայսերական իշխաններ ներկայ պիտի գտնուին: Ամէն միջոց ձեռք առնուած է, փայլուն ընծայելու համար սոյն նուագահանդէսը: Տոմսակներուն գինն է մէկ, կէս և քառորդ օսմ. ոսկի: Մէկ տոմսակով երկու կին կրնայ ներկայ գտնուիլ նուագահանդէսին:

ԱԶԴ

Ատաբազարի Ուզուն չարշուի մէջ Արտաշէս էֆ. Յէպիլեանի վարձու բռնած և Մէջիրիի պատկանող մաղազային մէջ գտնուած մանիֆաթուրա թուհաֆիյէ և ամբողջ մուպլէկաններու ապրանքները ըստ ցուցակի վեց հարիւր տասներինը լիրա օսմ. և վաթսունհինգ չէնթի փոխարէն գնած եմ, և փոխարժէքը եղած երկու հարիւր օսմ. լիրա և վաթսունհինգ չէնթը կանխիկ վճարած և մնացորդ երեք հարիւր յիսուն լիրային համար տասներկու կտոր պօնօ տուած եմ իր հրամանին վճարելու, ուստի առեւտրական օրէնքի համաձայն կը հրատարակեմ զայս ի գիտութիւն:

ՀԱՃԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՂԻԱԵԱՆ

1908 դեկտ. 12   3—2

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԱՆԱՍՏԻՐ, 25 դեկտ.— Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ պուլկար վոյվոտ՝ Թանէ Նիքոլոֆ, Քոչանէն, Իշթիպէն և Քէօբրիւլիւէն անցնելով, Բէրլէբէ հասած է, ուր հիմա քոմիթաճիներու խումբեր կը կազմէ, որոնք տեղացի Սերպերուն դէմ պիտի կռուին, եթէ երբեք այս վերջինները պուլկարական դատին համախոհ չգտնուին:

ՍԱՐԱՅԵՎՕ.—Մինչ զանազան պատուիրակութիւններ ղրկուած են, իրենց յարգանքները ընծայելու համար Ֆրանց-Յովսէփ կայսեր, անդին Բոսնայի մէջ յարձակումներ կը գործեն Սերպերուն վրայ: Բոսնայի գրաւումէն ի վեր, տեղացի սերպ բնակչութիւնը դժբախտութիւններու և աղէտներու մատնուած է, և կցումէն ի վեր ալ կեանքը անտանելի դարձած է հոն: Շատ մարդիկ կ'աքսորուին, և բանտարկութիւնները կը շարունակուին: Բանտերը կը վխտան կարծեցեալ մատնիչներով, որոնք դատապարտուած են այդ զնդաններուն մէջ մնալու:

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Սերպ Թագաւորը՝ Ռուսիոյ Նախարարապետ Պ. Սթօլիբինի և արտաքին գործոց նախարարութեան օգնական Պ. Չարիքօֆի նուիրեց Սպիտակ Արծիւի Մեծ Խաչը, իսկ Դումայի Նախագահին՝ Ս. Սավա պատուանշանին Մեծ Խաչը:

ՓԱՐԻԶ. — Նախագահ Պ. Ֆալիէռ մարդու մը կողմէ յարձակում կրեց երբ Լէթուալ հրապարակին վրայ կը պտտէր: Այդ մարդը զարկաւ Նախագահին: Յարձակողն է Մաթի անուն սրճարանի սպասեակ մը: Անմիջապէս ձերբակալուեցաւ:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Ռուսական նոր փոխառութեան գինը 92 %էն վար չպիտի ըլլայ: Այդ փոխառութիւնը 49 տարիէն պիտի վճարուի:

ՀԱՅ - ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԵՄ

ՎԱՂԸ ՊԻՏԻ ՔԱՐՈԶԵՆ. —

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մէջ ժամը 5.15ին Վեր. Ա. Գ. Շմաւոնեան:

⁂ Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 5.30ին Տր. Ճ. Կրին:

⁂ Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ (Լանկայի եկեղեցիին պաշտամունք) ժամը 5.15ին Պաս. Կ. Քէրոբեան:

⁂ Պոյալը Հասաի մատուռին մէջ ժամը 5.45ին Տր. Ճ. Փ. Հէրրիք:

⁂ Խասգիւղի մատուռին մէջ ժամը 8ին Վեր. Ս. Յ. Չօրիկեան:

ԵՐԵՍ. ՔՐԻՍ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՂՕԹԱԺՈՂՈՎ

Գումգաբուի Րէսիմին մէջ ժամը 9.30ին Փառաբանական ժողով:

⁂ Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամ 8ին Նիւթ Ա. Կորնթ. 2.12:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		**11/23 Դեկտ.**
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 —
Ամենէն բարձր գին	»	102 77
Ամենէն վար գին	»	101 28
Բումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	173 75
Ամենէն բարձր գին	»	174 62
Ամենէն վար գին	»	174 25
ԲԱՑՈՒՄ,		**13/26 Դեկտ.**
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Բ.Կ.	Օ. Ո.	101 36
» » » ժամը 6ին	»	101 20
Բումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	173 50
» » ժամը 6ին	»	173 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	425 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սէրի	»	513 —
» » » Բ. սէրի	»	509 —
» » բժնթղթ.	Ա. Ո.	14 02
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	2 45
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	3 90
Օսմ. Ծխախոտ		16 10
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		7 80
» Ժուիսանս		3 80
» պարտաթուղթ		485 —
Թրանվայ	Ֆր.	56 —
Տէրքօսի Ջուրի Ընկ.		313 50
Պոլսոյ Գործարան		446 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 50
Նէֆիթ Քէօմիւ Թրամ. բժնթղթ.	»	2 —
Սալոնիկի Պանքա		113 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		31 —
» սովորական		27 —
Քարափ Իզմիրի		580 —
Լաւրիոմ	Ֆր.	56 —
Զարթիրքա	»	19 50
Թժէտի Ֆոնսիէ Լժիբսիէն հին		281 50
» » » նոր		250 —
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 10
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 76¼
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 89
Բերլինի » »	Մարք	18 67

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐ
ԱՐԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍԱԿԱՆ
ԿԱԼՕՇՆԵՐ
ՇԱՏ ԶԵՂՋՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐՈՎ,
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ
ԹԻՐԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ

ԻԼԱՆ

Զրաաթ պանգասընտան

Զրաաթ Պանգասը բէյանտօ պիլէմլէրինէ մուղայիլ պաղը սաբրաֆ վէ պայիլէր թարաֆընտան չըգարըլմըշ օլան բրօմէսլէր իլէ պօրտօֆօլերին Զրաաթ Պանգասընտա գայըթլը խըլէմէլէքի վէ պունլարտան միթէֆէլլիտ տաւիի վէ չիքէաւմէլին մէսմու օլամայաճաղը իլան օլունուր:

1 քեան. էվվէլ 324   3—1

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ
Նէօշադէլի Դիտարանին. 1903

ՈՐՆ Է
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾ
ԵՒ
ԱՄԵՆՈՒՍՏ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ
ՄԻԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ԱՄԷՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդհ. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
Գ. ՍԱՐԳԻՍՈՖ ԵՒ ԸՆԿ.

ԶԷՆԻԹ

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՐԻԶ, 1900

ՈՐՆ Է
ԺԱՄԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆՑ
ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ՎՐԱՅ ԳՏՆՈՒՈՂ
ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ԹԻՒ 16 — ՊԱՀՃԷ ԳԱՊՈՒ — ԹԻՒ 16
Օսմանլը-Պանք հաստատութեան դիմացը
Կ. ՊՈԼԻՍ

Մեր յարգոյ յաճախորդներուն գործնապէս ապացուցանելու համար մեր ԶԷՆԻԹ ժամացոյցին ուրիշ ամէն ժամացոյցներէ ունեցած բացարձակ առաւելութիւնները, վերոյիշեալ երեք յաղթութիւններէն այսինքն երբախնամ յօրինուածք, տոկունութիւն եւ բարձր ճշդութիւն (haute précision), միջոց մէջ իսկ բերուող ԶԷՆԻԹ ժամացոյց մը երեք գնորդներու կողմէ մեզ վերադարձուի պատրաստ ենք վճարելու փոխարժէքը, առանց ո եւ է առարկութեան. 50—45

ԱՐԾԱԹԷ ՄՐՑԱՆԱԿ
Անդամ Ժիւրիի, Միլան. 1906

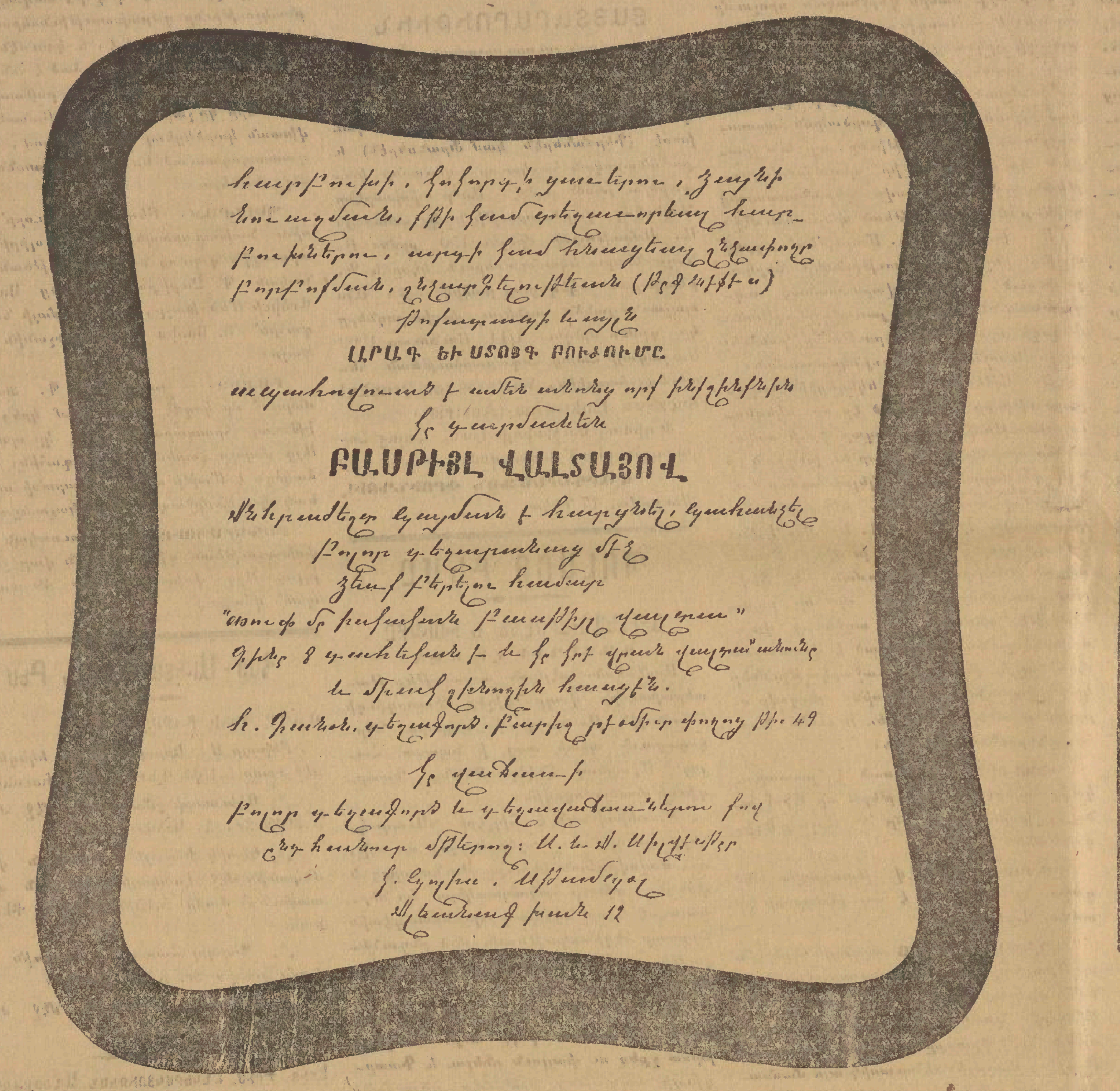

հարբուխի, հազերու, ցաւերու, ձայնի
[illegible]
[illegible]
բորբոքման, շնչարգելութեան ([illegible])
թոքատապի եւայլն

ԱՐԱԳ ԵՒ ՍՏՈՅԳ ԲՈՒԺՈՒՄԸ

ապահովուած է ամէն անոնց որ կը գործածեն

ԲԱՍԹԻՅԼ ՎԱԼՏԱՅՈՎ

Անհրաժեշտ պայման է հարցնել, պահանջել
Բոլոր դեղարաններէն մէջ
ձեր բերնը համար
«[illegible] Բաստիլը վալտա»
[illegible]
[illegible]
Կ. Պոլսոյ. գլխաւոր. [illegible] փողոց թիւ 49

կը ծախուի
Բոլոր դեղատուներ և դեղավաճառներու քով
[illegible]
[illegible]
[illegible] թաղ 12

ԿԱՂԱՆԴՉԷՔ

Հայ մուսայից առաջին շարքին մէջ իրաւամբ ընտիր տեղ մը կը գրաւէ համբաւաւոր բանաստեղծ Մկրտիչ Աճէմեանի իր Երգուածներուն ամբողջական հրատարակութեամբը, այս անգամ Տէր Ներսէսեան տպարանէն սքանչելի տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած։ [illegible] փառքին գողտրիկ թելերը հայեցի մատամբ թրթռացնող մեծանուն քերթողին այս նուագները մեզ կը յիշեցնեն անոր սոխակին գարնանաբեր զմայլեցուցիչ դայլայլիկները և չափազանցութեան դէմ մեղանչած չենք ըլլար եթէ ըսենք թէ ամանորի ներկայ եղանակին համար լաւագոյն կաղանդչէքն է որ կրնայ յանձնուիլ ոչ միայն ամէն գրագէտի այլ նաեւ անխտիր ամէն գրասէր Հայու համար։

Գին 12 ղրուշ
Վաճառման կեդրոնատեղին է Ղալաթիա
Իզմիրլի օղլու խան թիւ 7-8
ՈՒԻԶԱՆԴԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
Եւ կը գտնուի ընդհանրապէս ամէն
Հայ գրավաճառաց քով։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Ազդ.— Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ 20,000 [illegible] նուազուրդը, որ նախապէս դեկտ. 19ին որոշուած էր, մինչեւ դեկտ. 26 (Ն. Տ.) յետաձգուած է։ Յիշեալ թուականին, կէս օրէն 3 ժամ յետոյ, Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա, ուր նուազուրդի մասնակցողներուն ներկայութեամբ, [illegible] բացման և նուազուրդին պիտի ձեռնարկուի։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Կ. Պոլիս, 10 դեկտ. 908

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ
ԷՄՆԻՅԷԹ
Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ
Գրէտի Լիոնէի դրամատան վրայի յարկը
հաստատուած

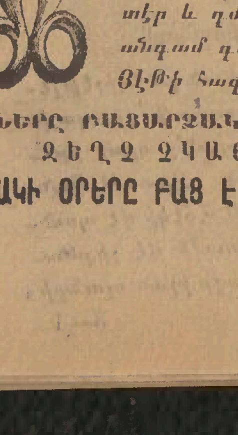

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ տրուած, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ձեւ մեծ ու մէկ մը միշտ պատրաստ կը գտնուի։

Ամէնէն աժան ճաշակի տէր և զմայլելի անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն։

ԳԻՆԵՐԸ ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ՎԵՐՋԻՆ
ԶԵՂՉ ՉԿԱՅ ԲՆԱՒ
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—24

ԱՄԷՆ ՏԵՂ
ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Կովկասի հանքային ջուրերը, Ռուս կառավարութեան կողմէ արտօնուած և ծախուած, «Նարզան և Եսսէնթուքի թիւ 20» անունով։

ՆԱՐԶԱՆը այնպիսի հանքաջուր մըն է որ արիւնը կը մաքրէ և ֆիզիքական ուժերը կը կազդուրէ։ Միզամզի քրոնիկ հիւանդութեանց և [illegible] և ուրիշ հիւանդութեանց դէմ ազդեցիկ է։ Ախորժակ ալ կը գրգռէ։ «Եսսէնթուքի թիւ 20» լաւագոյն հանքային ջուրն է ստամոքսի համար։ Ստամոքսին թթուութիւնը կը չէզոքացնէ և մարսողութիւնը կը դիւրացնէ։ ՆԱՐԶԱՆ ԵՒ ԵՍՍԷՆԹՈՒՔԻ ԹԻՒ 20 պաշտօնապէս արտօնուած են բժշկական հեղինակութեանց կողմէ։

Գլխաւոր մթերանոցը և գրասենեակը կը գտնուին, Պոլիս, Տիւնել Եօլու փողոց, թիւ 144, թէ՛ մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ կը ծախուին մեր առաջին յաճախորդին «Թի Էքօնոմիք Քօ-Օբըրաթիվ Սօսայըթի լիմիթըտ»ին քով, բոլոր դեղարանները, ճաշարանները, նպարավաճառանոցները և այլն։ Նոյնպէս մեր մթերանոցին մէջ կը ծախուի [illegible] ջուր, կառավարական քօնթրօլի տակ։

Միակ ներկայացուցիչ ամբողջ Թուրքիոյ, Եգիպտոսի եւ Յունաստանի համար:
50—22 ՊՕԼ Ի. ՇԼՕՄՕՆՕՖ

ՏՕՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ էլէքթրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆանօսքօբիի, պրօնխօսքօբիի, էզօֆաքօսքօբիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ խուլութիւնը, գլխուպտոյտը ու հնչած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչափի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը ջնջէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ՚ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի ուռեցքները ([illegible]) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքով։

Հիւանդ կ՚ընդունի մինչեւ կէս օր, Փանկալթի, Համիտիյէ սէֆէլի դէմ, Սիփլ Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմ, Ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 18—6

ԱՄԷՐ ԲԻՔՕՆ

Ամենաբարձր գնահատումներու արժանացած [illegible] ցուցահանդէսներու մէջ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ՝ Պօն, Ալժէրի, Մարսիլիա, Ռուան, Փորթօ, Բարիզ, Լըվալուա-Բէրրէ
ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ՝ Ֆիլիփվիլ, Ալժէր, Օրան, Լիոն, Սէթ, Տիժօն, Պարսէլոնա, Ժընէվ

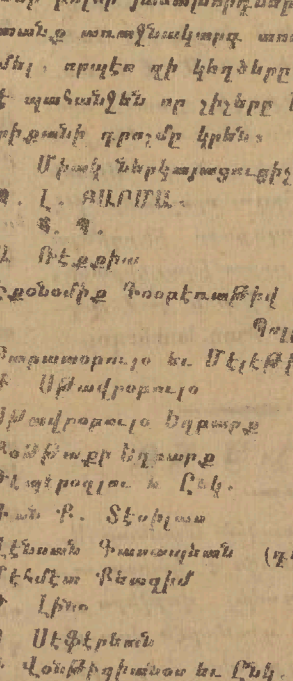

ԱՄԷՐ ԲԻՔՕՆԸ, ամէնէն լաւ քինքինա պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ափրիկեան հողի յատուկ տունկերով։ Իր կազդուրիչ ու հակատենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Առտուն [illegible] կամ ճաշէն առաջ առնուած առանց բարեբար ազդեցութիւն մը կ՚ունենայ։ Այդ ըմպելիին շնորհիւ մարդու սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ [illegible] կը մնայ։

Ծանօթ. — Անխիղճ [illegible] մեր վաճառած [illegible] կեղծած ըլլալնուն, Ամէր Բիքօն պատուող մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կու տանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել, որպէս զի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը [illegible] դրոշմը կրեն։

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ
Գ. Լ. [illegible]
Տ. Գ.

Ա. Թէքքիա	Ղալաթիա
Եղբարք [illegible]	Ղալ., Բերա, Պոլիս եւ Գատըգիւղ
Բարսամօղլու եւ Մէլէքեանց	Ղալաթիա
Թ. Սիմավոնօղլու	»
Սիմավոնօղլու Եղբարք	»
Ռօզէնթալ Եղբարք	»
Թեւֆիքօղլու եւ Ընկ.	»
[illegible] Բ. Տէօֆլեա	»
Վէնեան Գասապեան (դեղվ.)	Պոլիս
Մէհմէտ Բեազիմ	»
Թ. Լիթօ	»
Գ. Սէֆէրեան	»
Ժ. [illegible] եւ Ընկ.	»
[illegible]	Բերա
Տէմէթրաքօփուլօ եղբ. ք եւ Ընկ.	»
Փ. Սարքիսեան Եղբ. Կ. Պոլիս, Ղալաթիա	
Սօսիէթէ տէ [illegible]	
Ֆրանս	Բերա

եւլն. եւլն. եւլն. 50—45

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ
Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ
La Mutuelle de France et des Colonies
ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՐ կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ։
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժէթուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Թիւնաւէր խան, Ղալաթիա, Պէրշէմպէ Բազար
Ընդհ. Տնօրէն Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ԱՆԱՏՈԼԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառ. 223 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	»	Կէօքճէ Քըշըք	մկն.	2 20
1 39	»	[illegible]	»	1 38
2 33	»	Ալայունթ	»	12 42
3 14	»	Չէքիւրլէր	»	11 53
4 11	»	Տէօյէր	»	11 05
4 40	»	Իհսանիյէ	»	10 20
5 04	»	Համամ	»	9 53
5 14	»	Կազլըկէօլ համամ	»	9 44
5 41	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	»	Կէօյիւք Չօպանլար	»	8 20
7 36	»	Չայ	»	7 33
8 21	»	Իսհագլու	»	6 40
8 45	»	[illegible]	»	6 15
9 16	»	Աք Շէհիր	»	5 53
9 48	»	Ազարի քէօյ	»	5 13
10 30	»	Չավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	»	Իլղըն	»	4 03
11 55	»	Գատըն-Խանը	»	3 09
12 50	»	Սէրայ-Ինի	»	2 27
1 22	»	Մէյտան	»	1 47
2 22	»	[illegible]	»	12 42
3 —	ժմն.	Գոնիա	մկն.	12 —
Իրկ.				Առա.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառ. 122 առն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 121 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	»	Աղ Բունար	մկն.	10 18
2 24	»	Ալբու Քէօյ	»	9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	»	Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	»	Պիչէր	»	7 4
5 35	»	Սաքարիա	»	6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրի	»	6 —
7 3	»	Փօլաթլը	»	5 15
8 21	»	Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	»	Սինճան Քէօյ	»	2 57
10 —	ժմն.	Էնկիւրի	մկն.	2 —
Իրկ.				Առա.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառ. 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 421 խառն Առ. Ժ. Վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կռ. 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իրկ.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալայունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Կռ. 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իրկ.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալայունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. Ժ. Վ.	Թ. 46 խռ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. Թ. 41 խռ. Ժ. Վ.	Թ. 43 խռ. Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	4 44 առ.	11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Տաւշանճըլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարըմճա	»	12 41	7 43
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Չիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Պէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սափանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Գարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Պօզիւյիւք	»		12 24
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48
1 29		»	Չուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ
ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է
Միլքմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլքը

MILKMAID BRAND

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամէն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԿԵՆՍԱԿԱՆ՝ ԿԱՐԵՒՈՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ
50—2

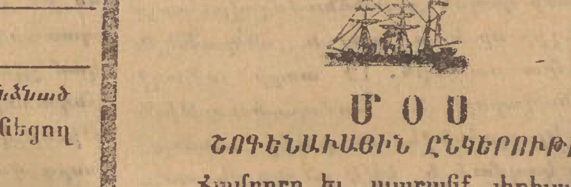

Մ Օ Ս
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեթի	Նայդօգրիս
Մեմֆիս	Էմէյսօ
Բաքխուս	Գալֆրիս
Թէյլըր	Մօէրիս
Նարպօն	Ֆայքիթ
Նաւարէն	Ֆարոս
	Թէպս

[illegible]

50 23 [illegible]

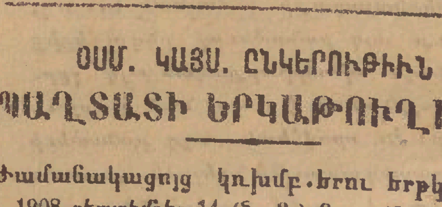

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր., Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէփի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։
15 50—23 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կռմբ.երու երթեւեկի.
1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կայարան		Կռ.խմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ. Առաւ.
Գոնիա	մկն.	12 30
Գաշըն խան		1 01
Չումրա		1 45
Արըք Էօրէն		2 13
Մանտասուն		2 42
Գարաման	ժմն.	3 13
	մկն.	3 28
Սիտրօվա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 05
Պուլկուրլու իրիկուն	ժմն.	6 20

ԴԱՐՁ Կայարան		Կռ.խմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ. Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէյլի	ժմն.	6 53
	մկն.	8 50
Ալաճա		9 17
Այրանճը-Տէրպէնտ		10 01
Սիտրօվա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 07
	մկն.	11 22
Մանտասուն		11 55
Արըք Էօրէն		12 24
Չումրա		1 —
Գաշըն խան		1 36
[illegible] իրիկուն	ժմն.	2 05

50—2

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՑԱՃԵԱՆ